

ВІСНИК української громади в Хорватії ***VJESNIK*** ukrajinske zajednice u Hrvatskoj

Номер 52, 6/2017.

Broj 52, 6/2017.

Sretan i blagoslovljen Božić i Nova 2018. godina!
З Різдва Христовим і Новим роком!

УКРАЇНЬКА ГРОМАДА РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ

УКРАЇНЬКА ГРОМАДА
МІСТА ЗАГРЕБА

КОТ УКРАЇНЦІВ "КАРПАТИ"
ЛЮБОВАНИ

Izdavač: **Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske**
Vidauec: **Українська громада Республіки Хорватія**
Kardinala Alojzija Stepinca 45, 32 000 Vukovar
Tel: 032/493-224 ; Fax: 032/493-224
e-mail: ukrajinskazajednica.hr@gmail.com
MB: 2331748 ; OIB: 35971824466
Žiro račun: **PBZ HR4823400091110579040**
Uredništvo Vjesnika: **Svetog Roka 53A, 31 000 Osijek**
Tel: 098/ 1933-288 ; e-mail: vjesnikuz@gmail.com ; ISSN 1847-327X
"Vjesnik" je dvomjesečnik, izlazi šest puta godišnje
Naklada: **1000 primjeraka**
Tisak: **Grafika d.o.o., Strossmayerova 295, 31 000 Osijek**

Za издавця: **Михайло Семенюк**
Za издавача: **Mihajlo Semenjuk**
Головний редактор: **Оксана Мартинюк**
Glavni urednik: **Oksana Martinjuk**
Редакція: **Борис Гралюк, Микола Застрижний, Іван Семенюк, Віктор Камінський, Славко Бурда, Олеся Беч**
Uredništvo: **Boris Graljuk, Nikola Zastrižni, Ivan Semenjuk, Viktor Kaminskyj, Slavko Burda, Olesja Beč**
Лектор хорватської мови: **Нівес Романек**
Lektor hrvatskog jezika: **Nives Romanjek**
Дизайн та комп'ютерна верстка: **Назар Стурко**
Dizajn i kompjuterski prijelom: **Nazar Sturko**

ЗМІСТ - SADRŽAJ

NOVOSTI IZ DJELATNOSTI UKRAJINSKE ZAJEDNICE REPUBLIKE HRVATSKE **НОВИНИ З ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ**

- 4 Prava istina o Slavenima. *Davor Lagudza*
- 5 Skup u povodu obilježavanja 15. obljetnice donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. *Nikola Zastrižni*
- 6 Незабутнє відлуння пережитого. *Надія Козар, Владислав Юрош, Микола Зубанич*
- 7 Українська графіка в Загребі. *Євген Пащенко*
- 8 Музично-літературний вечір "Українські романи з чашкою кави і українськими пляцками". *Ольга Камінська*
- 9 Predstavljena knjiga Đure Vidmarovića Kijeovski dnevnici. *Đuro Vidmarović*
- 12 Finalni susret predstavnika velikog projekta "Zajedno u različitosti" u Lipovljanima. *Ivan Semenjuk*
- 13 Multikulturalnost Vukovara kroz stoljeće. *Tetjana Ramač*
- 13 Презентація нової книги "о. Григорій Біляк і його родина" авторів Романа і Стефки Біляк. *Славко Бурда*
- 16 Dan sjećanja na žrtve Holodomora 1932.-1933. godine u Ukrajini. *Slavko Burda*
- 19 U Lipovljanima obilježen Dan sjećanja na žrtve Holodomora u Ukrajini. *Ivan Semenjuk*
- 19 U Kaniži obilježen Dan sjećanja na žrtve Holodomora u Ukrajini. *Lidija Has*
- 20 U Šumeću zapaljene svijeće za žrtve Holodomora u Ukrajini. *Petar Varoščić*
- 20 "Ми не забули. Ми пам'ятаємо!". *Тетяна Рамач*
- 20 "Донести до суспільства правду". *Олеся Мартинюк*
- 21 Predstavljamo mlade Ukrajiniste. Vasyly Stefanyk u Hrvatskoj. *Tea Paleščak*

ЦЕРКВА - НАШ ГОЛОВНИЙ ОСЕРЕДОК

- 22 Križevački vladika Nikola Kekić proglasio Godinu Križevačke eparhije. *Slavko Burda*
- 24 Пам'яті о. Дмитра Стефанюка. *Тетяна Рамач*
- 24 Ispraćaj o. dr. Romana Miza na vječni počinak. *Slavko Burda*
- 25 U tijeku je obnova crkve Pokrova presvete Bogorodice u Petrovcima. *Sunčica Beč*

DJELATNOST NAŠIH DRUŠTAVA - ДІЯЛЬНІСТЬ НАШИХ ТОВАРИСТВ

- 25 Uspješni nastupi i rad UKPD "Ukrajina" Slavonski Brod. *Jasna Bek*
- 26 Glazbeno-književna večer "Ukrajinske romanse uz kavu i kolače" ganula je srca riječke publike. *Olga Kaminska, Ivana Mrak*
- 27 Gostovanje Ukrajinaca iz Šumeća u Švicarskoj. *Petar Varoščić*
- 28 Uspješan nastup UKPD "Taras Ševčenko" na 11. večeri nacionalnih manjina u Bjelovaru. *Lidija Has*
- 28 Сплітські новини. *Юрій Голодович*
- 29 Свято св. Миколая в греко-католицькій церкві в Осієку. *Олеся Мартинюк*
- 30 Bladan svetog Nikole u Kaniži. *Lidija Has*
- 30 Za najmlađe članove KPD Ukrajinaca "Karpati" Lipovljani organiziran blagdan svetog Nikole. *Ivan Semenjuk*
- 31 Sveti Nikola u Slavonskom Brodu. *Nikola Zastrižni*
- 31 ZLATNI PAUČIĆ (božićna priča). *Ivan Malkovyč. Prijevod: Davor Lagudza*

Prava istina o Slavenima

Knjiga ukrajinskoga znanstvenika Tarasa Kaljandruka "Kozaci. Slaveni protiv hordi" pronalazak je zaboravljene slavenske tradicije

Šve veću popularnost ima knjiga ukrajinskoga znanstvenika Tarasa Kaljandruka "Kozaci. Slaveni protiv hordi" koja je ovoga ljeta ugledala svjetlo dana. Ova knjiga je, bez sumnje, neprocjenjivi izvor novih jedinstvenih materijala, koji su nam danas izuzetno potrebni za shvaćanje uloge i mjesta ko-

zaštva u povijesti Ukrajine te općeslavenske povijesti.

Dakle, nije nikakva tajna da su povjesničari, kontrolirani Moskvom, stoljećima tražili korijene kozaka isključivo na Istoku (kod Mongola, Tatara, Turaka, Perzijaca, Karakalpaka i dr.), pri tome u potpunosti ignorirajući tradicije slavenskih naroda. Takva potraga dovela je povjesničare kozашtva u slijepu ulicu. Ali zato je Ukrajinac Taras Kaljandruk krenuo potpuno drugim putem: prvi je

kompleksno proanalizirao upravo viteške tradicije slavenskih naroda Europe te na njihovoj osnovi uspio uvjerljivo pojasniti mnoge zagonetke povijesti ukrajinskoga kozашtva. Autor argumentirano otkriva tajne rusi-kurazana, slovenskih koseza, hrvatskih i bugarskih brodника, srpskih čajkaša te mnogih drugih.

Temeljno istraživanje autora oslanja se na više od pet stotina izvora o povijesti slavenskih tradicija te njihovu duboku analizu, što podiže ukrajinsku znanost o kozacima na noviju i kvalitetniju razinu. Činjenice koje navodi autor dokazuju da se korijeni kozackih tradicija gube u magli vremena upravo kod Slavena.

K tome, autor pokazuje koliko malo Slaveni znaju jedni o drugima. U spomenutoj knjizi Tarasa Kaljandruka "Kozaci. Slaveni protiv hordi" možemo saznati: porijeklo naziva "Hrvat"; o tome kako su hrvatski vitezovi usko povezani s ukrajinskim kozacima; zanimljivu usporedbu narodnih legendi svih slavenskih naroda; sudjelovanje jednoga Hrvata u osnivanju ukrajinske prijestolnice i sl.

Svaki Slaven - Hrvat, Slovenac ili Poljak, može pronaći u ovoj knjizi Tarasa Kaljandruka mnogo podataka. Ova knjiga pomaže slavenskim narodima pronaći izgubljeni osjećaj jedinstva. Ova knjiga, bez sumnje, zaslužuje biti prevedena na jezike svih slavenskih naroda.

Davor Lagudza, ukrajinit

HRVATSKI SABOR

Skup u povodu obilježavanja 15. obljetnice donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina

● Radno predsjedništvo i Mato Arlović

U Hrvatskom saboru, u Dvorani Josipa Šokčevića, u ponedjeljak, 11. prosinca 2017. godine održan je skup posvećen obilježavanju 15. obljetnice donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u organizaciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Treba podsjetiti da je Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina Hrvatski sabor proglasio 13. prosinca 2002. go-

dine. Danom stupanja na snagu ovog Ustavnog zakona prestao je važiti Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica i manjina u Republici Hrvatskoj. Donošenje ovog Ustavnog zakona imalo je svrhu stvaranja normativnih okvira za ostvarivanje cjelovite zaštite prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj na što su ukazali gotovo svi sudionici ovoga skupa. Na skupu je naglašeno da je Ustavni zakon o pravima nacionalnih

manjina imao i još danas ima, uz uočene nedorečenosti na koje se ukazuje, važnu ulogu u procesu integracije nacionalnih manjina u hrvatsko društvo i ugledu Hrvatske u svijetu jer je dobro poznato da je ovaj Ustavni zakon jedan od najboljih u Europi, uz primjedbu da njegovu primjenu i implementaciju treba poboljšati.

Skup je otvorio u ime organizatora prigodnim govorom: mr. sc. Branko Sočanac, v.d. ravnatelja Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, koji je bio i izaslanik predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića, zatim je slijedio prigodni govor u ime suorganizatora Aleksandra Tolnauera, predsjednika Savjeta za nacionalne manjine a nakon njega su se skupu obratili dr. sc. Furio Radin, potpredsjednik Sabora i izaslanik predsjednika Hrvatskoga sabora Gordana Jandrokovića, dr. Mate Arlović, izaslanik predsjednika Ustavnog suda RH dr. sc. Miroslava Šeparovića, dr. Zvonko Kusić, predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, dr. Mate Granić, izaslanik predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović. Na skupu je bio i dr. sc. Goran Granić, koji je kao tadašnji potpredsjednik Vlade sudjelovao u izradi novog Ustavnog zakona i rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damir Boras.

Na skupu su nazočili i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru Ermina Lekaj Prljaskaj, Boris Milošević i Robert Janković, predstavnici nadležnih ministarstava, veleposlanici matičnih zemalja nacionalnih manjina, brojni predstavnici Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina, predstavnici Saveza, Zajednica i udruga nacionalnih manjina u RH. Ukrajinšku zajednicu Republike Hrvatske predstavljao je bivši predsjednik Nikola Zaštrižni. Među nazočnima nije bilo saborskog zastupnika naše ukrajinske i još jedanaest nacionalnih manjina Veljka Kajtazija kao ni predstavnika Veleposlanstva Ukrajine u RH.

Skup je završio osvrtom i raspravom na dosadašnju primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, postignućima i primjerima dobre prakse u afirmaciji nacionalnih manjina. U raspravi koja je provedena, sudjelovali su predstavnici Koordinacije vijeća i predstavnika grada Zagreba, Bošnjačke, Židovske i Njemačke nacionalne manjine te predstavnici Vijeća i predstavnika srpske nacionalne manjine iz Vukovara. Skup je završio završnom riječi organizatora i prigodnim druženjem i domjenkom.

Nikola Zaštrižni

● Dvorana Josipa Šokčevića u Hrvatskom saboru

● Bivši predsjednik Ukrajinske zajednice RH, Nikola Zaštrižni

Незабутнє відлуння пережитого

Розкрити сенс гуманістичних вартостей за сучасної доби, справді, нелегко. Бо ж чимало з тих цінностей зазнало руйнівного впливу передусім у XX столітті, на яке припали дві Світові війни, а також численні

биття для зміцнення культурно-освітніх зв'язків між народами-сусідами. Звідси – концептуальна тема: “Взаємодія культур: освітній потенціал гуманістичних вартостей”; вона лягла в основу відзначення 85-х роковин Го-

момрі, Любомира Сікори, Надії Козар (“Дорогою у світ пізнання”), Олександра Астаф’єва (“На березі неба”, “Слова, народжені снігом”), Миколи Зимомрі, Тетяни Ліхтей (“Між Карпатами і Татрами”, випуск 27; переклади польською мовою Тадея Карабовича), Іллі Галайди (“Вибрані твори”), Михайла Романа (“Українська література Словаччини очима рецензента”), Богдана Завідняка (“Золоті клейноди”), Івана Зимомрі, Миколи Ткачука (“Первісність життєвих змагань”), Яна Гржеська (“Вартості та оцінювання в освітньому процесі”), Владислава Гжещука (“Формування професійної компетенції менеджерів виробничої сфери”), Марії Іваницької (“Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах”), “Вісник української громади в Хорватії”, поетичні твори Оксани Мартинюк та ін.

антилюдські акції. Про це мовилося на форумі, що 22-25 листопада 2017 р. відбувся в Дрогобицькому державному університеті ім. І. Франка. Власне, організатором Міжнародного науково-практичного семінару виступила кафедра германських мов і перекладознавства, колектив якої немало ро-

лодомору (1932-1933 рр.) в Україні.

Форуму передувала презентація книжкових видань, у т.ч. М. Жулинського (“Слово на сторожі нації”), Дмитра Павличка (“Спогади”), Павла Головчука (“Корінням з України”, “Кольорові сни”, “Тут я почув рідне слово”), Михайла Сікори, Миколи Зи-

Програма форуму, що був успішно проведений під патронатом ректора Франкового Храму науки Надії Скотної та голови Дрогобицької районної ради Михайла Сікори, була насиченою. Вона охоплювала 40 доповідей, що відзначалися актуальністю стосовно вирішення багатьох проблемних питань суспільного та культурно-освітнього характеру. Закономірним був акцент з проєкцією на трагедію, яку спричинив мільйонам українців Голодомор 85 літ тому, коли український народ пережив немислимі муки й людські страждання... Учасникам запам’яталися теми, з якими виступили польські професори Ян Гржесьяк, Владислав Гжещук, а також гості з Хорватії – голова української громади в Хорватії Михайло Семенюк, відомий український письменник з Хорватії Павло Головчук та українські науковці, зокрема, Ігор Добрянський і Микола Зимира.

Примітно, що форум співпав із відзначенням 60-ліття від дня народження голови Дрогобицької районної ради Михайла Сікори, який виступив зі змістовною промовою. Він як голова Дрогобицької районної організації Народного Руху України виокремив ті якісні чинники, що за сучасної епохи повинні відігравати визначальну роль. Він аргументовано звернув увагу на важливість тих суспільних і культурно-освітніх взаємодій, що мають особливу значимість в добу нових викликів. Адже йдеться про збереження історичної пам’яті, зміцнення національної ідентичності в нинішню пору різких суперечностей, зумовлених російською війною проти суверенної

України. Цю тезу однозначно ілюстрували цікавими прикладами гості з Хорватії Михайло Семенюк, Павло Головчук, а також голова фундації імені Івана Франка Михайло Кравець. До речі, в рамках форуму відбулася і презентація поетичної, прозової творчості та суспільно-громадської діяльності Павла Головчука. Численні учасники навідалися в читальну залу Народного дому Дрогобицької районної ради, де о. Іван Паньків канонічним текстом

молитви "Отче наш" благословив зібрання. Ведучим був голова Дрогобицького осередку Національної спілки письменників України, заслужений діяч науки й техніки України Микола Зимомря. Модератор виголосив розлогу доповідь про життя та творчість Павла Головчука, навів маловідомі факти з його дисидентської діяльності на користь Україні, зокрема, поширення заборонених зразків українського письменства у Західній

Європі, у т.ч. поетичної спадщини Василя Стуса, Ліни Костенко, Івана Гнатюка, Миколи Вінграновського, Івана Драча, Дмитра Павличка... Наприкінці виступили Михайло Семенюк та Павло Головчук. Останній не таїв свого особливого зворушення. Так, в особі Павла Головчука Україна має стабільного прихильника. Він подарував бібліотекам ДДПУ ім. Івана Франка та Народного дому Дрогобицької народної ради свої авторські збірки з промовистими автографами. До речі, гість явив щире захоплення книжкою "Жива бесіда" Любомира Сікори, голови Всеукраїнського етнологічного товариства "Бойківщина", з ініціативи якого була організована у цього річного травні Міжнародна наукова конференція "Україна-Хорватія: історичні паралелі". До слова, зарубіжні учасники надіслали спеціальні подячні листи, що містять цікаві думки про їхнє перебування в Дрогобичі та Трускавці. Ці листовні спостереження передбачено опублікувати в збірнику поконференційних матеріалів.

Надія Козар, Владислав Юрош, Микола Зубанич

Українська графіка в Загребі

● Ярослав Сімонов

В Загребі, в галереї "Звонимир", що при будинку Міністерства оборони Республіки Хорватія, відбулася виставка української графіки під назвою "Ukrajinski moderni crtež". Виставка, названа Модерний українською малюнок, проведена зусиллями обох сторін, української і хорватської, за участі дипломатії - професійної, мистецької, громадянської.

Представниками останньої виступили митці, галеристи Львова, де в останні роки значно активізувалася діяльність, спрямована на розвиток українсько-хорватських відносин, перш за все у плані культурного обміну. На загребській виставці представлено графічні роботи українських митців, імена яких публікуються в буклеті

у послідовності: Валерій Дем'янишин, Сергій Іванов, Ярослав Качмар, Олексій Коваль, Ольга Козюра, Михайло Красник, Богдан Пікулицький, Богдан Пилипушко, Богдан Романишин, Олег Денисенко, Юрій Савтер, Василь Савченко, Сергій Савченко, Катерина Сад, Альона Семчишин, Оксана Стратійчук, Ганна Ходькова, Богдан Сорока, Сергій Храпов, Олена Семчишин, Христина Ярош, Дарія Лисенко. В запрошенні, як і в буклеті зазначається: "Ідея виставки Ukrajinski moderni crtež не випадкова. Український малюнок – це дуже складний феномен, який був і залишається частиною європейської мистецької парадигми". Авторка тексту, Катерина Підгайна, слушно зауважує, що великі мистецькі досягнення української графіки, на жаль, не достатньо відомі на європейському культурному просторі, хоча мають високий мистецький рівень. Ця констатація виправдана, оскільки рівень українського образотворчого мистецтва не може на вражати багатством продукції, розмаїттям стильового вираження, блискучими талантами.

Доцільно наголосити, що незважаючи, на скрутні умови розвитку українського мистецтва, яке створювалося упродовж минулого століття за обставин, далеких від сприятливих для розвитку художницької музи, Україна має багатий мистецький фонд. І хорватська

● Українське сучасне образотворче мистецтво

громадськість докладала зусиль для його пізнання. Український авангард чи не вперше в Європі був представлений великою виставкою в Загребі в Музеї сучасного мистецтва – в грудні 1990 року. Цій події було присвячено авторитетну міжнародну конференцію з публікацією каталогу-монографії "Ukrajinska avangarda 1910-1930." Хоча російсько-радянська інтервенція гальмувала розвиток українського мистецтва догмами соцреалізму, проте й у ті роки український мистецький талант дав помітні праці, що також було представлено в Хорватії, яка, у межах радянського інтернаціоналізму, підтримувала зв'язки Україною. Так, у Загребі навесні 1979 року відбулася велика виставка "Українське сучасне

образотворче мистецтво. Живопис, графіка, скульптура” з публікацією каталогу. Хорватське мистецтво на той час було глибоко в модерністичній стилістиці, тому витвори українського соцреалізму викликали адекватне реагування, проте серед представлених творів були й гідні уваги праці. Новий злет українсько-хорватського культурного обміну розпочався з руйнацією соцсистеми, коли з’явилася і згадана виставка з каталогом про український авангард. Динамічне ознайомлення з мистецтвом України здійснюється і завдяки громадянській дипломатії. Товариство Хорватсько-українське співробітництво (ХОРУС), що в Загребі, роками організовує пленери українських митців на Адріатиці, представляючи їх роботи на виставках

у Хорватії. Серед таких, зокрема, були й виставка сучасної української графіки, організована у Спліті в 2009 році і Загребі, у репрезентативних музеях як Palača Milešić (Split), Klovićevi dvori (Zagreb). Модерна українська графіка була вперше в Хорватії представлена її блискучими представниками як Антюхін Костянтин, Денисенко Олег, Федоренко Алексій, Храпов Сергій, Іванов Сергій, Калинович Костянтин, Пікулицький Богдан, Романишин Роман, Страїчук Оксана. Участь авторів організовано і завдяки партнеру в організації – відомому львівському художнику Олегу Денисенку. За свідченням організатора виставки у Спліті, відомого художника й вітражиста Йосипи Ботері-Діні, відвідувачі виставки в Далмації були глибоко схвилювані,

буквально не втримували сліз, переконуючись, що графіка живе, не руйнується формалістичною втечею від майстерності, і все це підтверджували українські автори.

Виставка в Загребі представляє різних авторів, різного спрямування, як відомих, так і початковців, і є ще одним підтвердженням необхідності динамічного культурного обміну між нашими країнами, на чому наголошували виступаючі на відкритті Ярослав Симонов, тимчасово повірений у справах України при Посольстві в Загребі; колишній посол Хорватії в Україні Джуро Видмарович, голова Спілки хорватських письменників і голова Хорватсько-українського товариства, хорватські мистецтвознавці.

Євген Пащенко

Музично-літературний вечір “Українські романси з чашкою кави і українськими пляцками” обігрів серця публіки в Рієці

● Народний артист України Мар'ян Гаденко

Кажуть, що митцям потрібно натхнення, “інспірація”, як кажуть в Хорватії. Саме такою хвилею натхнення для мене став Міжнародний телевізійний пісенний фестиваль “Доля”, який проходив з 25 по 27 жовтня в Києві і на який я була запрошена в якості члена журі. Це вже XXVI по підрахунку Фестиваль, який був заснований в 1992 році народним артистом України Мар'яном Гаденком в м. Чернівці (Україна).

Саме на фесті “Доля” отримали крила злету на пісенний Олімп велика кількість нинішніх зірок української естради, нині народні та заслужені артисти України, а також гурти “Піккардійська терція”, “Новий день”, “Нічлава блюз” і багато інших.

У фестивалі брали участь представники української діаспори Росії, Білорусі, Канади, Америки, колишньої Югославії, Румунії, Польщі, Болгарії, Угорщини, Ізраїлю, Грузії. Співголовами журі були народні артисти України Назарій Яремчук, Микола Мозговий, Костянтин Огневої та інші. В свій час фестиваль проходив в місті Трускавець Львівської області. За життя видатний

Дмитро Гнатюк був співголовою журі з народним артистом України Мар'яном Гаденком.

У 2012 році фестиваль взяла під свою опіку Благодійна організація Президентський фонд Леоніда Кучми “Україна”. Відтак конкурс має назву Міжнародний пісенний фестиваль творчої молоді та студентів “Доля”.

На фестивалі панувала надемоційна, творча атмосфера, учасники прислухалися до порад метрів-членів журі (Олександр Тищенко, Анатолій Матвійчук, Ольга Макаренко, Олександр Гурець, Євген Коваленко, і я, Ольга Камінська), а потім всі - і переможці фестивалю, і учасники, і члени журі виступили на заключному концерті, який було знято Першим каналом українського телебачення.

Саме цей фестиваль був емоційним поштовхом для мого приїзду в Рієку та організації літературно-музичного вечора “Українські романси за чашкою кави і українськими пляцками”, який відбувся 26 листопада 2017 року в місті Рієка та моєї участі в ньому, як співачки, музичного режисера і голови Українського культурно-просвітнього товариства “Дніпро” - Рієка.

Сценарій вечора, який переклали хорватською мовою Марта Мартінчіч і Карла Душковіч, був надрукований, щоб за програмою концерту могли слідувати всі в публіці, хто не знає української мови, а таких глядачів було немало.

Діяльність українського товариства в Рієці відома культурним, інтелектуальним колом Рієки, які зацікавлені пізнавати мультикультуру міста, а зокрема, музику, пісні, танці, художнє мистецтво і кухню України. Зал зацікавленого гля-

дача був повним (вечір проходив на Козалі, Волчічев Трг, 2). Це приміщення вже стало постійним місцем зустрічей членів товариства і проведення культурних заходів.

Приємною була присутність і вступне слово з привітанням і подякою за активну діяльність товариства голови обласної ради Златка Комадіни, від імені якого виступив з промовою Бранко Шкробоня. Також мав нагоду привітати публіку представник української національної меншини Загреба Віктор Філима, який завжди підтримує УКПТ “Дніпро” як фінансово, так і організаційними порадами. Саме на пропозиції В. Філими часто виступи товариства “Дніпро” презентують Україну як в культурних, так і в політичних заходах міста Загреба і Посольства України в Хорватії.

До присутніх звернувся і представник української національної меншини Приморсько-горанської області Віктор Камінський, який був і ведучим концерту, свого роду путеводієм по історії і розвитку українського романсу.

Співали романси солістка Оперного театру в місті Рієка, народна артистка

України Ольга Камінська і соліст опери в Рієці, лауреат міжнародних конкурсів Сергій Кісєльов.

На концерті, крім класичних українських романсів, були проспівані романси українського співака і композитора, народного артиста України Мар'яна Гаденка, який подарував мінусові фонограми своїх творів, розуміючи головну мету діяльності товариства - просування української музики у світ.

Ось неповний перелік романсів, які звучали: "Ой у вишневому садку", "Ой ти дівчина, з горіха зерня", "Летіла зозуля", "Чорнобривці", "Черемшина" і т. д. Особливу увагу зверну на презентацію творів Мар'яна Гаденка "Закоханий романс", "Посміхнися" і "Два світи". Це сучасні романси, які були тепло сприйняті публікою, а дует "Два світи" на слова української поетеси Ганни Чубач

публіка попросила виконати на біс. Я ж не могла не бісувати акапельно пісню "Вівці мої, вівці".

Концерт романсів, який годину обігривав, цілив, підносив до небес душі публіки, закінчився благодатними подяками - викриками присутніх у залі: "Щиро дякуємо!"

Солодким завершенням вечора було пригощення всіх присутніх, які з великим задоволенням насолоджувалися українськими пляцками. Свої неймовірні різдвяні пряники презентувала прекрасна майстриня з золотими руками Світлана Федорова-Кукур, а солодощі допоміг транспортувати із Загреба її чоловік Дарко Кукур.

Виробів було так багато, що солодкі сувеніри з вечора українських романсів гості понесли додому, щоб пригостити

свою родину і знайомих.

Члени українського товариства "Дніпро" були задоволені своєю діяльністю, головною метою якої є презентація культури України якомога більшому колу людей.

Глядачі запитували, коли будуть наступні концерти, тому всі запрошені на

Вокальний конкурс "Українські солоспіви", тепер вже Міжнародний (бо очікуємо учасників з України, Боснії, Румунії, Словенії та інших країн), а також на III Український фестиваль пісні, музики, танців, художнього мистецтва і української кухні, який плануємо провести 20 і 21 червня 2018 року в Рієці. Щиро запрошуємо і Вас, шановні читачі "Вісника української громади в Хорватії".

Ольга Камінська

Predstavljena knjiga Đure Vidmarovića Kijevski dnevnici

Kijevski dnevnic 2014. i 2015. tek su dio mojih dnevnika, člana, studija, eseja, zapisa i putopisa o i po Ukrajini. U ovom slučaju riječ je o godinama u kojima su se zbivali sudbonosni događaji što su zadesili Ukrajinu 2014. i 2015. godine. Najprije je na Trgu nezavisnosti (Majdan Nezaležnosti) i s njime povezanom središnjom kijevskom ulicom - Hreščatik, tisuće ukrajinskih domoljuba ustalo protiv izdajničke politike aktualnog državnog poglavara Viktora Janukoviča i njegove proruske stranke Regional. Grozničavo sam tih dana pratio preko naših TV ekrana i novinskih obavijesti i napisao tijekom ove pobune, gledao goloruke muševce, žene, pretežito mlađu populaciju, kako hrabro stoje na barikadama okruženi snažnim vojnim i policijskim snagama. S tuгом sam promatrao TV snimke sukoba ustanika i tih, unatoč niskim temperaturama, kordona oružanih postrojbi koje su ih držale u blokadi. Sukob Davida i Golijata na kijevski

način, na kraju je kulminiralo pokoljem demonstiranata. Srce mi je bilo slomljeno gledajući mlade ljude ubijene bez milosti samo zbog toga što žele da im domovina bude nezavisna, slobodna i dio Europe. Dobro se sjećam mladog čovjeka kojega su berketovci uhitili, skinuli gologa na hladnoći, polijevali vodom, mrcvarili i tako ponižavanog pokazivali javnosti kao porugu i svoj ponos. A on je preživio i nakon nekoliko tjedana pred kamerama izjavio kako je njegov martirij bio tek mala žrtva za domovinu. Kao diplomat znao sam dosta toga o političkoj situaciji u Ukrajini, a 1994. bio sam promatrač u ime Europskih pučana na tadašnjim predsjedničkim izborima kada je pobijedio kandidat državo-tvornih stranaka bankar Viktor Juščenko i karizmatična političarka iz istočnih dijelova zemlje, Julija Timošenko. Nazočio sam, zahvaljujući pozivu nekoliko kolega-književnika svečanom dočeku nove 2014. koji je upriličen na Hreščatiku i promatrao

novog predsjednika Juščenka, gospođu Timošenko i gosta im, tadašnjeg gruzijskog predsjednika Mihaila Saakašvilija, koji su bili na svečanoj tribini. Prema postupcima pobjednika tijekom protekloga tjedna bilo mi je jasno kako "narančasta revolucija" neće uspjeti zahvaljujući neodlučnosti i nesigurnosti pobjednika. (Na žalost, tako se zbilo i u Gruziji). Ali tada sam shvatio kako poklič rodoljubnih Ukrajinaca, pretvoren u pjesmu "Razom nas bahato – nas ne podolaty" - Ako smo zajedno, neće nas pokoriti koja se orila iz tisuća radosnih grla, neće ostati tek glas vapajućega u pustinji, već će trajno živjeti u srcima običnih malih, poglavito mladih slobodoljubivih Ukrajinaca. Uslijedila je loša politika predsjednika Juščenka, politički suicidalna svađa s premijerkom Timošenko, drobljenje patriotskih snaga, dok su s druge strane Viktor Janukovič i njegovi pristaše uz snažnu i sveobuhvatnu podršku Moskve i poglavito Ruske pravoslavne Crkve, vještīm političkim manevrima stjecali političku prednost i ovladavali sredstvima javnoga priopćavanja i važnim privrednim subjektima. (Kada sam bio u Kijevu, zaprepastila me činjenica što je jezik državne TV bio ruski, a predsjednik države, te poglavito premijer Azarov, nisu nikada ni govorili ukrajinskim jezikom, kao da se nalaze u ruskoj guberniji.) U danim bunta na Trgu nezavisnosti logički sam saznavao, prateći ukrajinski i ruski tisak i TV stanice, o političkih kuhinjama, diplomatskim spletkama i manipulacijama svjetskom javnošću kako bi se ustanici

prikazali kao huligani i politički kriminalci. Morao sam se služiti logikom i objektivno ograničenim poznavanjem stvarnoga stanja glede organizatora pobune i ciljeva koje su demonstranti isticali, jer podrobnijih obavijesti nisam imao. Praćenjem ruskih, ukrajinskih, zapadnoeuropskih i naših medija, dolazio sam do spoznaja koje su mi omogućavale izbjeći zamka ma ruskih medija, koji su bljuvali oganj na Ukrajinice, prikazujući demonstrante kao fašiste, naciste, antisemite i ološ koji želi zbaciti nedemokratskim putem legitimno izabranog predsjednika, a to zvuči neprijatno u ušima tankočutnih zapadnih moskovskih manipulacija. Poglavitito su mi koristili demokrati, od kojih su ukrajinski rodoljubi očekivali pomoć. Kada su se na moskovskim portalima, a zatim među Rusima u istočnim ukrajinskim pokrajinama pojavile karte tzv. "Malorosije-Novorosije", i tekstovi koji su negirali postojanje ukrajinskoga naroda kao etnosa, zajedno s njegovim jezikom, poviješću i kulturnom baštinom, a zatim tekstovi o Krimu kao ruskoj zemlji, bilo mi je jasno kako slijede dramatični dani za Ukrajinu, jer će ruski predsjednik krenuti sasvim sigurno pokušati ostvariti snove Petra velikoga. Postalo mi je jasno kako su rodoljubi na Majdanu Nezaležnosti spremni poginuti za europsku Ukrajinu i europske demokratske i uljudbene vrijednosti, te kako njihovo preimenovanje ovoga trga u Euromajdan ima dublji i dalekosežni smisao. Bila je to velika novina za mene i veliko otkriće glede promjene mentaliteta ovih stoljećima ugnjetavanih ljudi. Moje su simpatije prešle na njihovu stranu. Kada je Janukovič naredio, ili netko u ime njegove Vlade, masovan pokolj demonstiranata, a zadatak su dobile specijalne policijske jedinice nazvane lijepim ukrajinskim nazivom "Berkut" – Orao, odane predsjedniku, bilo je jasno da su njegovi dani odbrojani. On je tijekom svoje vladavine pokazivao naglašeni kukavičluk: bojao se pojavljivati na skupovima, a kada je negdje odlazio pratili su ga neuobičajeno velike policijsko-sigurnosne snage OMON-a i Berkuta. Očito je shvaćao što narod o njemu misli. To je bilo jasno i Kremlju čiji je Janukovič bio "demokratski izabran" Quisling. Jedino u tome trenutku nismo ovdje u Zagrebu mogli saznati na koji će način režim u Kijevu pasti i nestati s povijesne scene. Jasno je bilo kako se to neće dogoditi bez krvi. A ja sam strahovao od gra-

đanskog rata i "pucanja" nacije. Tek se kasnije otkrilo je kako je predsjednik Ruske Federacije Vladimir Putin povuкао radikalno, ali bizantinski potez – naredio je hitnu helikoptersku dislokaciju Viktora Janukoviča i njegovih najbližih suradnika iz Ukrajine na teritorij Rusije. Očekivao je da to učine i parlamentarni zastupnici stranaka koje su podržavale Janukoviča, čime bi Verhovna Rada (naziv za Parlament Ukrajine) ostale bez parlamentarne većine, a time i bez Vlade i kompletne državne vlasti. To bi mu omogućilo povijesno već prokušanu bratsku pomoć na zahtjev legitimno izabranog predsjednika (u dislokaciji) i oklopnjaci Crvene armije posjetili bi legitimno Kijev, kao nekada Prag. Na sreću, to se nije dogodilo. Tek je dio parlamentarnih zastupnika izdao i napustio zemlju, čime je Verhovna Rada sačuvala natpolovičnu većinu i bila po Ustavu u mogućnosti adekvatno reagirati u novoj situaciji. Predsjednik Parlamenta Turčinov, budući da je Janukovič izbjegao u stranu državu, preuzima dužnost privremenog državnog predsjednika Ukrajine, saziva parlamentarne klubove koji se prebrojavaju, ustanovljuju novo brojeano stanje, nakon toga sklapaju nove stranačke dogovore i nove koalicije i uspijevaju formirati novu Vladu. Nastojao sam svojim prilozima upozoriti na ovu činjenicu, kako bih demantirao ubitačnu promidžbu iz Kremlja koja je tvrdila kako je u Kijevu na vlast došla neustavnim putem skupina kriminalaca, odnosno kako je riječ o fašističkoj hunti. Kako bih se u sve to uvjerio odlučio sam osobno, na svoj trošak i na vlastiti životni rizik, otputovati u Kijev upravo na dan kada je Putin izveo drugi manevar: nakon što njegove trupe nisu "legitimno" umarširale u Kijev i okupirale Marijanski palac (Predsjedničku rezidenciju), čime bi dobio pod kontrolu cijelu Ukrajinu, odlučio je svojom vojskom okupirati Autonomnu Republiku Krim i Autonomnu oblast Sevastopolj i pripojiti ih Rusiji. Ukrajinski privremeni predsjednik i Vlada odlučuju ne pružati vojni otpor, jer su shvatili kako bi to dovelo do velikih gubitaka, a ne bi odvratilo agresora, zbog njegove tehničke supremacije i oslonca na petokolonaše iz redova ruske nacionalne manjine. Kremaljska agit-prop-mašinerija ponovo je upregnula sve snage i sva svoja grla u zemlji i inozemstvu kako bi svijetu dokazala kako nije riječ o okupaciji, već o povratku Rusiji nepravedno otete pokra-

jine, što je, eto, uradio bezobrazni sovjetski lider Nikita Hruščov. Kako naši ljudi malo znadu o povijesti Ukrajine i Krima, trudio sam se argumentima dokazati da je riječ o okupaciji, a ne o nekakvom pravednome povratku Krima u krilo Majčice Rusije. Naime, 1954. poluotok Krim, koji je tada bio gospodarski nerazvijena pokrajina, inkorporiran je u teritorij Ukrajinske Sovjetske Socijalističke Republike, ali je u isto vrijeme agrarno vrlo potentna ukrajinska agrarna Bilgorodska oblast inkorporirana u teritorij Ruske Sovjetske Socijalističke Federacije. Ovu zamjenu teritorija, dakako, inicirala je KP SSSR-a, ali su ju ozakonili Parlamenti (Vrhovni Sovjeti) Ukrajine, Ruske Federacije i Sovjetskog Saveza. Osim toga, takve korekcije granica tada su izvršene i između ostalih Sovjetskih Socijalističkih Republika.

Nakon što je predsjednik Putin na najsvečaniji način, demonstrirajući moć svoje vlasti, Krim i "službeno" anektirao, tada je trebalo kazati kako je riječ o presedanu koji ruši međunarodni pravni poredak i koji je povijesno istovjetan aneksiji Sudeta i Austrije, ali i Tibeta od strane komunističke Kine. Uz to trebalo je postaviti pitanje, koji su razlozi vodili Moskvu za okupaciju dijelova nezavisne države Moldavije, gdje su stvorili kvislinšku paradržavu tzv. Transdnjistriju? Čime je malena i siromašna Moldavija, osim toga bez granice s Rusijom, mogla ugroziti interese velike Rusije? To se moralo postaviti, jer su mudraci iz Hrvatske počeli pisati plahturine tekstova o tobožnjoj zoni interesa Ruske Federacije koju se mora poštovati, a ako se ne poštuje tada ona ima pravo na okupaciju. Isto se odnosi na malu i siromašnu Gruziju kojoj su zbog želje da više ne bude privjesak i kolonija Moskve, okupirali veliki dio države i stvorili na njima kvislinške tvorevine Osetiju i Abhaziju, etnički ih očistivši od Gruzijaca (etnocid). Moj je bio stav jasan: svi međudržavni granični sporovi trebaju doći na međunarodni sud i nikako drukčije. Podsjećam da su tako svoje pogranične sporove uspješno riješile Argentina i Čile te Rumunjska i Ukrajina. Sljedeći je moj stav bio upozorenje kako okupacija Krima nije samo ukrajinsko-ruski problem, već svjetski.

U Kijevskome dnevniku 2014. i 2015. moći će se pratiti moje zapise in vivo. Neposredno sam gledao što se zbiva na terenu, boravio dugo vremena na Majdanu Nezaležnosti i Hreščatiku, razgovarao s uglednim ljudima iz

svijeta kulture, znanosti i književnosti. Političke sam susrete izbjegavao kako mi se ne bi prigovaralo da sam nečiji eksponent i kako sve to pišem po nečijem zadatku i za nečiji novac. Želio sam ostati apsolutno nezavisan i neutralan, etički čist, a politički korektan, uz cijenu da nastradam.

Netko će kazati kako su moji dnevnik obrana Ukrajine. Dakako, jer je ta zemlja bila napadnuta. Osim okupacije Krima, uslijedio je krvavi rat za okupaciju cijele južne Ukrajine. U optjecaju su bile zemljopisne karte s naznačenim prostorom tzv. Malorosi-je. Ukrajini je prijetila okupacija polovine zemlje. Uslijedio je otpor slabije naoružanih ukrajinskih snaga. Bio sam svjedokom redova u kojima su mladići čekali da ih prime u vojne postrojbe kao dragovoljce. Saznao sam kako je Janukovič smijenio sav viši vojni kadar koji je iskazivao državotvornu svijest, tako da su nove oružane snage imale problema sa zapovjedništvom. Trebalo ga je pod hitno "stvoriti" aktiviranjem umirovljenih časnika, unapređenjem postojećih i školovanjem novih u zemlji i izvan nje. Trebalo je nabaviti i suvremeno oružje. Ukrajina se 1994. odrekla svoga atomskog arsenala, jer je Moskva jamčila njezinu nezavisnost i teritorijalnu cjelovitost. Još dok sam radio u Kijevu kao veleposlanik, sjećam se napisa o odvoženju transkontinentalnih raketa s bojevim glavama u Rusiju, o zatvaranju atomskih silosa i tvornice Južmaš u Dniproperetrovsku. Ovu sam tvornicu imao priliku posjetiti jer je takav posjet diplomatskog korpusa organiziralo ukrajinsko MVP kako bi demonstriralo ispunjavanje svojih obveza preuzetih u Budimpešti 1994. godine. Neki su kolege potihom tada govorili kako je riječ o pogrešci, pa i suicidu jer će ih Zapad "ako zagušti", ostaviti na cjedilu.

Konačno, uslijedilo je stvaranje kvislinških paradržava Donjeck i Lugansk uz vojnu, ekonomsku i političku asistenciju Moskve. Vidio sam TV snimke kako ruski separatisti zarobljene ukrajinske vojnike vode kao životinje u špaliru kroz gomilu svojih obožavatelja, pri tome ih ponižavaju i tuku, kao nekada u barbarskome Rimu. Podsjećam na rušenje nizozemskog civilnog putničkog zrakoplova iznad Luganska. Nisam mogao odobravati ovakva zlodjela, ovu količinu mržnje prema Ukrajincima.

Kao odgovoran čovjek dao sam si zadatak našoj javnosti objasniti naoko banalne činjenice:

1. Ukrajinci i Rusi nisu isti narod.
2. Postoji ukrajinska srednjovjekovna država koja se zvala Kijevska Rus', u kojoj je Moskovska kneževina bila samo jedna od udaljenih pokrajina.
3. Ukrajinski narod ima svoju etnogenezu, a ruski narod svoju.
4. Dio Ukrajinaca u istočnim pokrajinama doista govori i ruskim jezikom, koji im je nametnut nasiljem, ali su svi dvojezični, odnosno sačuvali su ukrajinski jezik kao jezik seoske i obiteljske komunikacije. Na temelju ovih činjenica trebalo je dokazati kako to ne znači pravo Moskve na okupaciju tzv. ruskojezičnih Ukrajinaca, koje su oni nazivali Malorusima. Ukrajinsko rodoljublje iskazuje se na materinskom, ruskom, ili poljskom jeziku. Za sada.
5. U Kijevu ne vladaju antisemitizam i progoni Židova. Morao sam se u to osobno uvjeriti.
6. Ukrajinci se bore (i ginu) za europske vrijednosti.
7. Ukrajina ničim ne ugrožava, niti može ugroziti teritorijalni integritet i nacionalni suverenitet Ruske Federacije.
8. Nisam rusofob. Sve ovo bilo je za mene vrlo delikatno zbog obiteljske situacije, ali dogovorili smo kako režim koji ide u osvajanja tuđih zemalja i izaziva ratove treba kritizirati, a rusku klasičnu književnost i umjetnost cijeliti. Naveo sam primjer Bulgakova koji je moj omiljeni pisac, a ponašanje Putina ne umanjuje moje oduševljenje "Majstorom i Margaritom", etc.

Velik problem činili su mi naši mediji. HTV je u početku kao tumače zbivanja u Ukrajini pozivao ljude iz kulture i diplomacije koji su vezani uz Moskvu radom, školovanjem, ideologijom i putinskom idolatrijom. Premda nisu znali niti ukrajinski jezik, niti su poznavali povijest i suvremenu politiku u ovoj zemlji, nama su objašnjavali što se ondje zbiva. Naravno, na štetu žrtve, ali i poštenja. Mene su jednostavno ignorirali. Pseudorusofili su činili nepravdu Ukrajini i bili na strani agresora. To je često zvučalo izdajnički jer su ti ljudi ipak pripadali Hrvatskoj koja je doživjela sličnu strašnu ratnu agresiju. Umjesto solidarnosti i empatije sa žrtvom, oni su pokazivali razumijevanje za agresora, a kod žrtve nalazili greške zbog kojih je ruska agresija po njima bila opravdana. Na sreću, službena politika je imala pravilniji stav. Osobito je u tome prednjačio mladi europarlamentarac Andrej

Plenković, koji će 2016. postati i predsjednik Vlade Republike Hrvatske.

Kijevski dnevnik imaju nakanu biti povijesni svjedok. Ja sam jedini književnik iz RH koji je tada "kada je grmjelo" bio na Majdanu Nezaležnosti (koji su domoljubi preimenovali u Euromajdan) i svojim sam očima gledao i ušima slušao što se ondje zbivalo i zbiva. A hvala Bogu, poznajem jezik, povijest i društvo ove zemlje, tako da se u moje prosudbe ne treba sumnjati. Nastojao sam što više materijala potkrijepiti foto-dokumentarnom građom, jer fotografija govori više od tisuću riječi. Ondje gdje to nisam uspio, poslužio sam se materijalima koji su dostupni preko svemrežja.

Ovaj Dnevnik tek je jedan u nizu. Iduće, 2015. ponovio sam posjet Kijevu, a imam zapise i od ranije. Ali za njihovo integralno objavljivanje potrebna su sredstva. Posebno fotografije u boji povećavaju cijenu tiskanja djela, a crno-bijele fotografije nemaju oba vijesnu snagu kao one u koloru. Nadam se kako će se pojaviti mogućnost objavljivanja mojih ukrajinskih zapisa – integralno. Ako mi zdravlje dopusti, ponoviti ću posjet Kijevu, kako bih vidio koje su se promjene zbile u međuvremenu. I dalje se bojim za Ukrajinu. Bojim se da dragi ukrajinski narod ne postane opet žrtva političkih kuhinja, kombinacija, interesa, politike i geopolitike, transkompanija i transideologija, nove bipolarne podjele svijeta. Previše je dragocjene krvi palo za europsku Ukrajinu i europske civilizacijske standarde.

Jesu li europolitičari i eurobirokrati toga svjesni? Naravno, moja ljubav prema ruskoj kulturi nije izgubila na snazi. Prevodim neka njihova djela, nastojim iskazati poštovanje. Sa suvremenim Rusima, poglavito domaćima, dijalog prestaje onog trenutka kada iskazuju ushićenje Putinovom agresijom na Ukrajinu i prijezir prema ukrajinskome narodu. S onima koji imaju na srcu mir, mir i samo mir, odnosno činjenicu kako smo svi u Kristu braća, problema nema.

Zahvalan sam Društvu za ukrajinsku kulturu iz Zagreba i Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske, što su podržali objavljivanje mojih Kijevskih dnevnika u formi e-knjige, kao i svima koji su svojim volonterskim doprinosom pomogli ostvarenju ovog izdanja. Na mnogih lita!

Đuro Vidmarović, bivši izvanredni i opunomoćeni veleposlanik RH u Ukrajini

Finalni susret predstavnika velikog projekta "Zajedno u različitosti" u Lipovljanima

Dana 11. listopada 2017. godine predstavljen je projekt "Zajedno u različitosti" u Osnovnoj školi Josipa Kozarca Lipovljani, koja ga provodi zajedno sa školama iz Bugarske, Rumunjske i Poljske. Delegacije ovih

posjete i svaka od njih održi jednodnevnu aktivnost i prikaže ono što smatra kvalitetnim iz svoje sredine. Prvi takav susret održan je u Lipovljanima. Prva aktivnost u Osnovnoj školi Josipa Kozarca Lipovljani počela je 4. prosinca u

država su u sklopu provedbe projekta tada obišle i sjedište KPD Ukrajinaca "Karpata" Lipovljani gdje su se upoznali za životom i radom ukrajinske nacionalne manjine u multietičnoj općini Lipovljani, a također su obišli i našu grkokatoličku crkvu. Na kraju ove posjete, delegacija je počašćena ukrajinskim kulinarским specijalitetima.

Projekt je zamišljen tako da se predstavnici svih četiriju država međusobno

organizaciji škole, a u ovom članku spomenut ćemo aktivnosti koje se odnose na učešće ukrajinske nacionalne manjine u provođenju ovoga projekta.

Nakon prijema kod načelnika Općine za sve učenike i učitelje iz Rumunjske, Bugarske i Poljske, u Društvenom domu smo obišli postavljene štandove nacionalnih manjina s nacionalnim jelima, a tom prigodom su prezentirana i dostignuća kulturnih udruga. Plesna

skupina "Karpata" je otplesala ples "Kozáčok", dok je o doseljavanju Ukrajinaca prije 120 godina u ove krajeve i zajedničkom životu u Lipovljanima govorio predstavnik Ukrajinaca u Lipovljanima.

Sljedeća aktivnost Ukrajinaca iz Lipovljana, tj. predstavnika "Karpata" u okviru ovoga projekta zastupljena je dana 6. prosinca uzimanjem učešća na organiziranom "Adventskom sajmu" u središnjem parku. Ova adventska večer upriličena je znatno ranije iz razloga da bude uvrštena u program projekta "Zajedno u različitosti". Organizator "Adventskog sajma" bila je Osnovna škola Josipa Kozarca Lipovljani, koja je u najvećoj mjeri uzela i učešće u organizaciji štandova, tako da su svi razredi i područne škole koje pripadaju ovoj školi postavili svoje štandove. Osim svih razreda, svoje štandove su postavili TZ Lipovljani, mališani i odgajateljice dječjeg vrtića "Iskrice", KPD Ukrajinaca "Karpata" Lipovljani, Češka beseda Lipovljani, Udruga žena "Veličanke" iz Kraljeve Velike, organizacija žena "Hrvatsko srce" Lipovljani, udruga umirovljenika Lipovljani, Lovačko društvo i SRD "Šaran" Lipovljani, te UDVDR Lipovljani.

Na štandovima je bilo svega, od različitih figurica i igračaka u izradi osnovnoškolaca, specifičnih jela pripadnika nacionalnih manjina, pečenih ribica i kobasica, kuhanog vina... Treba napomenuti da su novci sakupljeni dobrovoljnim prilogom na ovom sajmu od strane posjetitelja i degustanata, namijenjeni za opremanje novouređene sportske dvorane koja je izgrađena u sklopu Osnovne škole Josipa Kozarca i upravo se renovira.

U sklopu provedbe projekta "Zajedno u različitosti", u Osnovnoj školi Josipa Kozarca, gdje se izučavaju jezici i kultura nacionalnih manjina Čeha, Slovaka i Ukrajinaca po Modelu C, pred predstavnicima svih triju spomenutih država – partnera u projektu i pred TV-kamerama, održano je ogledno predavanje Ukrajinskoga jezika i kulture, nakon čega je uslijedila diskusija te izrečene pohvale za visoku razinu poznavanja ukrajinskog jezika.

Na samom kraju projekta "Zajedno u različitosti", 8. prosinca je u sportskoj dvorani Osnovne škole održan prigodni kulturni program u izvedbi učenika i gostiju, gdje je na veličanstven način prikazano zajedništvo u različitosti, nakon čega je uslijedilo zajedničko druženje.

Ivan Semenjuk

Multikulturalnost Vukovara kroz stoljeće

“Multikulturalnost Vukovara kroz stoljeće” naziv je tribine održane 12. prosinca 2017. godine u Gradskoj knjižnici Vukovar u organizaciji Europskog doma Vukovar i Gradske knjižnice Vukovar.

Povjesničar Stjepan Prutki uvodno je izlagao o statističkim bilješkama koje iznose detalje o brojnosti i vjeroispovijesti nacionalnih manjina od prvih pisanih podataka koji su pohranjeni u Državnom arhivu u Vukovaru.

O doseljavanju, načinu života, organiziranosti, političkoj i kulturnoj komponenti Ukrajinaca na ovim prostorima unatrag 100 godina izlagala je predsjednica Vijeća ukrajinske nacionalne manjine Grada Vukovara Marija Semenjuk Simeunović.

Mađarsku komponentu vukovarske multikulturalnosti iznijela je Margita Kovač, potpredsjednica Udruge Mađara grada Vukovara. O korijenima, kreta-

njima, aktivnostima i kulturi njemačke i austrijske nacionalne manjine govorila je predstavica njemačke nacionalne manjine Vukovarsko-srijemske županije, o povijesti Srba na ovim prostorima govorio je uvaženi novinar iz redova srpske nacionalne manjine Srđan Sekulić, a o Rusinima, njihovom položaju s obzirom na društvenu, gospodarsku, demografsku i kulturnu komponentu govorila je predsjednica Saveza Rusina RH Dubravka Rašljanin. Moderator tribine bila je novinarka Hrvatskog radija Vukovar Marija Molnar.

Tribina je popraćena nevelikim brojem građana, ali na osobito zadovoljstvo organizatora zapažena je prisutnost vukovarskih gradskih vijećnika i predstavnika medija. Nakon izlaganja provedena je diskusija iz koje je zaključeno kako je potrebno organizirati ovakve tribine češće po mogućnosti s još brojnijom publikom, našim sugrađanima, kako bismo zajedno osvijestili i oživjeli duh multikulturalnosti za koju Vukovar ima potencijal a smatramo da ga ne koristi dovoljno.

Tetjana Ramač

Презентація нової книги “о. Григорій Біляк і його родина” авторів Романа і Стефки Біляк

культурної маніфестації “День української культури в Загребі”. Книгу представили автор Роман Біляк і редактор Славко Бурда.

Подаємо до відома передмову, яку написав Владика Крижевецький Нікола Кекич та післямову, яку написав Славко Бурда.

Передмова

Я - пастир добрий! Пастир добрий кладе життя власне за вівці (Євангеліє від Івана 10, 11).

Будь-хто, хто прочитає цю книгу, яку на честь світлої пам'яті свого батька, священника Григорія Біляка, уклали його діти Стефка і Роман, зможе сміливо сказати, що наведені вище слова Спасителя нашого Ісуса Христа відносяться до нього - пастиря свого стада в Галичині, а пізніше і в Боснії. Безумовно, о. Григорію зовсім нелегко було покинути свою Батьківщину і приїхати в Боснію, щоб бути там пастирем українців греко-католицької віри. Але він відгукнувся на звернення свого архієпископа і вирушив у невідоме. Вже на самому початку, по дорозі до місця свого призначення, у Старій Дубраві, на нього чекала перша спокуса. Але той, хто вірить в Господа, ні-

У Загребі вийшла нова книга “о. Григорій Біляк і його родина” авторів Романа і Стефки Біляк. Відповідальний за випуск, редактор-упорядник книги є Славко Бурда, лектор - Марія Козак, а графічний дизайн книги виконав Сергій Бурда. Набір тексту виконали монахині ЧСВВ Те-

одозія і Емануела. Вступне слово написали автори Роман і Стефка Біляк, передмову написав Владика Крижевецький Нікола Кекич, а післямову підготував Славко Бурда.

Презентація книги відбулася в Загребі 21 жовтня 2017 року в Народному університеті Дубрава в рамках

чого не повинен боятися. Він прибув до краю, де не було ані церкви, ані помешкання. Однак найважливішими є люди, віряни, які зустріли священника, неначе голодні хліб. А вони жадали їжі духовної - життєдайної води, яку дає Господь. Незабаром о. Григорій збудував парафіяльний будинок і церкву. Але це також не проходило гладко. А найгірше було те, що ці перешкоди створювали йому свої ж люди - ті самі, до яких він приїхав, - греко-католики з Нової Дубрави. В цьому були замішані й православні "вовки", які чинили жорсткий опір незламному отцю Григорію. Пастир підтримував своїх "овець", а його "вівці" - свого пастиря. І в іншій своїй парафії в Прняворі хижі православні "вовки" не давали йому спокою. Для того, щоб знищити Греко-католицьку церкву в Боснії, вони використовували брехню, наклеп і підпал. Навіть відбирали силою церкву. Важко було чинити їм опір, адже їх захищала державна влада. Результатом такої брудної агітації та сербсько-православної пропаганди було вигнання з Боснії всіх священників-українців. Лише отець Григорій зумів вистояти, витримуючи численні поліцейські допити і в'язниці. Гоніння, переслідування, нескінченні допити югославського Управління держбезпеки та ув'язнення спіткали отця Григорія також і в новій державі Югославії. Але він залишився скелею, яку не можна розбити.

Найбільшу підтримку в ці важкі часи надавала йому дружина Катерина, а втіхою були діти, яких було чимало. Особливу радість відчув він тоді, коли два його сини в його парафії в Прняворі були висвячені на священників. І вартує всілякої похвали те, що в другій частині цієї книги пам'яті окремий простір присвячений кожній дитині отця Григорія.

І там, в Прняворі, де роками складав отець глибоку борозну християнства, разом з дружиною і доньками чекає він день воскресіння. Вірю, що наші українські віряни - греко-католики в Прняворі не забули й відвідують його могилу, запалюючи свічку священнику, який так сильно любив свою паству і за неї страждав.

Я рекомендую прочитати книгу пам'яті священникам Крижевецької єпархії, аби чудовий приклад отця Григорія і їх стимулював повною мірою жертвувати собою для довіреної їм пастви.

Післямова

Книгу спогадів про отця Григорія Біляка і його родину написав його наймолодший син Роман з допомогою сестер Стефки і Анни-Володимири-Нусі. Із вісьми народжених дітей

у подружжі Григорія і Катерини Біляк вони всі троє ще живі, але вже у старших роках. Стефка і Роман мають вже понад 90, а Нусі близько 90 літ. Заїшли вони в десятку декаду життя тривалістю майже в одне століття. Мама рано померла, а батько отець Григорій також довго жив. Помер на 93-ому році життя. Сестри Марійка і Наталька померли молодими. Марійка на 35-ому, а Наталька на 43-ому році життя. Брат о. Олександр дожив до 90, а сестра Олена-Галя і брат о. Методій померли на 76-ому році життя.

Минуло вже понад 120 літ, як українські економичні емігранти з Галичини залишили свій рідний край і прибули й поселилися в Північній Боснії і Східній Хорватії. Після Берлінського конгресу (1878 р.) Австро-Угорщина окупувала Боснію, і невдоволені турки відходили і верталися до Туреччини та переселялися в більші міста Боснії. Залишилися пусті села і земля. Було це в час, коли Австро-Угорщина через свої інтереси допомагала різними способами переселяти своїх громадян до Боснії в звільнений від турків край. Так із іншими народами, німцями, італійцями, чехами і поляками до Боснії прибуло близько десяти тисяч українців. Боснія приймала колоністів аж до Першої світової війни. Після приїзду до Боснії українці застали тутешніх сербів, хорватів та мусульман. Між українськими колоністами переважно були хлібороби та робітники. Інтелекції було небагато або зовсім не було. Майже усі вони були греко-католицької віри. Православні були, але мало. Цікаво, що з ними священники спочатку не їхали до Боснії. Вони приїхали пізніше, коли вже переселені українські сім'ї ставали на ноги і мали вже свої маєтки. Правда, що 70% переселенців до Боснії приїхало без грошей і без будь-якого знаряддя для обробітки землі. Тому в перші десять літ вони дуже наби́дувалися і тяжко наробилися. Опісля довоголітньої і тяжкої праці рідко хто з них не мав свого майна, свого власного господарства. Маєток одної звичайної хліборобської боснійської української багатодітної сім'ї складався із збудованої трикімнатної дерев'яної хати, обліпленої глиною і накритої соломомою, стайні, стодоли і шматка орної землі, невеликого лісу та невеличкої левари для пасовища худоби, яка налічувала кілька корів, овець, свиней, декілька курок, качок і гусей. Коней рідко хто мав, а якщо мав, то вже ставав заможним господарем. Коло хати був невеличкий садок, де сіялася і росла городина, овочі і фрукти. На полях викорчованої землі сіяли жито, ячмінь, пшеницю, кукурудзу, гречку, квасолю і картоплю (бара-

болю). Кажуть, що українці до Боснії привезли бараболю та інші культури, яких до того часу в Боснії не вживали. На ріках мали свої млини, деякі займалися бджолярством, ловили рибу і деяких звірів, сіяли, обробляли льон та шили різне вбрання. Ще було й багато різних ремісників та майстрів. Між тим, не було наших священників і духовних отців. Справді, церкви відразу почали будувати. Але спочатку не було вчасно кому охрестити дитину, вінчати молодих і поховати померлих. Нашими поселенцями трохи опікувалися римо-католицькі, хорватські або польські священники. Задоволенням духовних потреб такої великої кількості переселенців, зважаючи на їхню територіальну розпорошеність і розсіяність на багато кілометрів, опікувався понад десять років тільки один греко-католицький священник отець Андрій Сегедій з Хорватії з Крижевацької єпархії. Переселенцям все-таки бракувало постійного парафіяльного українського священника, а крім того, не вистачало їм і нашої справжньої по-українськи співаної літургії, тобто Служби Божої. Митрополит Андрей Шептицький та священники з Львівської метрополії також від самого початку опікувалися цим питанням та в міру своїх можливостей допомагали. Очікувана допомога і цілковите вирішення кола усіх церковних питань від будови церкви і заснування греко-католицьких парафій у різних населених місцях, поповнення усіх парафій священниками, забезпечення їхньої зарплати, будови парафіяльного будинку та виділення землі для прожитку священникової сім'ї, устрою і належності кліру та юрисдикції самої української греко-католицької церкви в Боснії опікувалася з Рима, Відня, Сараєва, Львова і Крижевців. Про все це коротко написано у книжці. Разом із цією проблематикою з'являються і непорозуміння з римо-католицькими єпископами в Боснії та агітація й тиск сербського православ'я на наших людей, щоб вони перейшли на православну віру.

У цій книжці автори, розповідаючи про життя їхнього батька Григорія та про життя своїх братів і сестер, доторкнулися і хроніки подій української діаспори в Боснії, Хорватії і Воеводині протягом цілого століття. Хронологічно описуються і споминаються події, які закарбувалися в їхній пам'яті про родичів, зокрема про їхнього батька, отця Григорія та братів і сестер. Інколи, але рідко й поверхово, вони нагадують і пов'язують їхнє життя з деякими подіями, які відбувалися в той час, але пишуть про це дуже обережно, не входячи в деталі і не згадуючи місця,

дату та людей, учасників тих подій.

Можна сміливо сказати, що о. Григорій був великим моральним авторитетом не тільки для своїх дітей, але й для парафіян в Старій Дуброві і Прняворі та в цілій Боснії і ширше. Життя о. Григорія і його родини та усе пережити ними можуть бути прикладом не одної, але тисячі подібних родин, які у кінці XIX та початку XX століття залишили свій рідний край в Україні і розсіялися по цілому світі. Початки їхнього нового життя в Боснії в оточенні чужого світу, як і для всіх переселенців, було нелегке. Пережили вони і голод, і тиф, і різноманітні хвороби. Поступово, крок за кроком, життя переселенців помітно змінювалося на краще. Люди збудували собі хати, вже мали дах над головою, купили або з лісу викорчували і довели до порядку достатньо придатної землі для обробітку, яку орали, засіявали, жали, косили траву по левадах і збирали сіно для худоби й коней. Вже збільшувався маєток, який міг годувати численну сім'ю. Настав час, коли українське населення переставало голодувати. Крім щоденної тяжкої праці, вони весь час молилися і просили Бога, щоб їхні діти були здорові і щоб їм уможливити краще життя. Тому, окрім церков, вони будують школи, засновують культурні товариства, бібліотеки, а для цього їм потрібна матеріальна і фінансова підтримка, і тому вони засновують ощадну банкову касу та пошту, яка зв'яже їх зі світом.

І так українські переселенці спільно з нашим духівництвом прожили Першу світову війну, розпад Австро-Угорської імперії, заснування Королівства Сербів, Хорватів і Словенців, пізніше Королівство Югославію, Другу світову війну, Тітову Югославію – ФНРЮ та СФРЮ, знову війну, розпад Югославії та заснування сім нових незалежних держав Сербії, Хорватії, Словенії, Боснії і Герцеговини, Чорногорії, Македонії і Косова. У ці часи нелегко було прожити. Отець Григорій Біляк багато того за минуле століття пережив і вистраждав, постійно був невинно переслідуваний і навіть декілька разів арештований. У таких різних державних і суспільних системах, у яких проживали українські переселенці понад 120 літ, зокрема між двома світовими війнами, отець Григорій Біляк старався захистити і врятувати нашу Українську Греко-католицьку Церкву і нашу віру. Він разом з іншими греко-католицькими священиками в Боснії постійно захищав наших парафіян і не дозволяв між ними агітації і сильного тиску з боку прихильників сербської православної церкви. Тільки продумана і дієва спільна акція та

жорсткий опір нашого греко-католицького духівництва та віруючих греко-католиків змогли зупинити наступ сербської православної церкви та прибулих православних українських попів на греко-католиків та врятувати їх від переходу до православної віри. Також у п'ятдесятих роках минулого століття в соціалістичній і комуністичній Югославії, о. Григорія Біляка й інших священиків арештовували і за сфальсифікованими доказами невинно засуджували й ув'язнювали. Якщо сьогодні прочитаємо документи з того часу, тобто оце обвинувачування і рішення суду, нам стає смішно, бо усе, за що вони тоді були засуджені, сьогодні дозволено. Між тим, час повернути неможливо. Невинних священиків, яких було засуджено і які за це як вороги народу сиділи кілька років в тюрмі, сьогодні більше немає між живими, вони упокоїлися в Господі та спочивають в спокої і миру Господнім. Вічна їм пам'ять, слава і хвала. Між нами аж до сьогодні залишається відкрите питання, чи хтось із нас порушить проблему судової реабілітації невинно засуджених і арештованих священиків, які постраждали за нашу церкву й віру в Бога.

Оця написана книжечка має на меті чим більше зберегти від забуття життя та добрі справи отця Григорія Біляка. Він разом із своїми синами, також священиками отцями Олександром і Методієм, належать до плеяди перших духовних отців української діаспори колишньої Югославії, що ніколи не жалували сили і часу та жертвували своє життя для розбудови нашої Української Греко-католицької Церкви на поселеннях в Боснії і на усіх просторах колишньої Югославії. Своїми справами і довголітньою наполегливою працею вони залишили тривалий слід, зробивши значний внесок для збереження і розвитку нашої культури, нашої мови, нашої традиції і наших звичаїв.

У книзі поміщені сімейні світлинки і фотографії деяких подій. Автори, як сказано в книжці, не писали про історію української діаспори колишньої Югославії та не займалися науковою роботою, вони тільки на основі спогадів і їм доступних декількох додаткових документів та опублікованих статей в різних часописах, а передусім з того, що залишилося в їхній пам'яті, написали і незлим тихим словом згадали свого батька отця Григорія Біляка і його родину та своїх сестер і братів.

Читачам, які бажають глибше пізнати історію української діаспори колишньої Югославії, що у ніякий спосіб не применшує вартість написаної книги Романа і Стефки Біляк і щоб, не дай

Боже, когось із інших авторів оминуту або образити, рекомендуємо прочитати сім томів збірника "Матеріали до історії українців у Боснії", які зібрав і зредагував о. др. Роман Мизь та книгу, наукове видання др. Рум'янцева Олега Євгеновича "Галичина-Боснія-Войводина", про українських переселенців з Галичини на території югославських народів у 1890-1990 роках.

У згаданих книгах та ще в багатьох інших матеріалах різних авторів також написано про о. Григорія Біляка і його родину.

Оце моє післямовне слово хочу завершити тим, що із вісьмох дітей о. Григорія і Катерини Біляк, Стефка і Роман вже в глибокий старості мешкають у Загребі в Хорватії, а Анна-Володимир-Нуся в Німеччині.

У Боснії на цвинтарі Бабановці в Прняворі спочивають у мирі Господнім отець Григорій і Катерина Біляк з доньками і сестрами Марійкою і Наталкою. Син і брат о. Олександр похований у Хорватії в Загребі на цвинтарі Мирошевац, а син і брат о. Методій похований в Кулі та донька і сестра Олена-Галя в Новому Саді у Воєводині в Сербії. Чоловік Анни-Володимири-Нусі, Іван Чорний похований у Німеччині, чоловік Олени-Галі, Яким Олесь в Новому Саді у Воєводині в Сербії, а дружина Романа, Дарія і син Володимир поховані в Хорватії в Загребі на цвинтарі Мирошевац. - Сьогодні значна кількість українців Боснії і колишньої Югославії через різні причини асимілювалися, а багато з них для пошуку кращого життя залишили боснійський край і простір колишньої Югославії та розсіялися по цілому світі. На основі деяких останніх статистичних даних у Боснії сьогодні проживає близько двох тисяч українців, в Хорватії так само, приблизно дві тисячі, а в Воєводині, тобто Сербії, до п'яти тисяч. У Боснії і Хорватії українці греко-католицької віри сьогодні юридично належать до Крижевацької єпархії Загребської метрополії та Риму і Ватикану, а у Воєводині-Сербії для українців і русинів греко-католицької віри заснований окремий Апостольський єгзархат який прямо належить до Риму і Ватикану. На усій згаданій території колишньої Югославії, а тепер вже новостворених держав – Боснії, Хорватії і Сербії, де сьогодні проживають українці, завдяки вірі й надії в Бога та спільній дбайливості віруючих і духівництва в більш населених містах з нашими людьми є збудовані гарні греко-католицькі храми з постійними священиками для відправи богослужінь і молитов та задоволення всіх християнських потреб віруючих.

Славко Бурда

Dan sjećanja na žrtve Holodomora 1932.-1933. godine u Ukrajini

Središnje obilježavanje Holodomora u Ukrajini održano je u Zagrebu

● Molitva u Matici Hrvatskoj u Zagrebu

Središnje obilježavanje sjećanja na žrtve Holodomora 1932.-1933. godine u Ukrajini održano je 24. studenog 2017. godine u Zagrebu, u velikoj dvorani Matice hrvatske na Strossmayerovom trgu 4. U istoj dvorani bila je postavljena izložba "Ubijeni izgladnjivanjem, nepoznati genocid nad Ukrajinacima".

Na početku komemorativnog skupa prikazan je kratki video film i pjesma Katarine Bilozor "Sviča", a u ime organizatora Ukrajinske zajednice RH, Veleposlanstva Ukrajine u RH, Hrvatsko-ukrajinskog društva i UKPD "Kobzar" - Zagreb prigodnim i pozdravnim riječima obratio se Slavko Burda, zamjenik predsjednika UZRH i predsjednik UKPD "Kobzar" - Zagreb. U pozdravnim riječima on se zahvalio nazočnima na odazivu i dolasku u Maticu hrvatsku kako bi zajedno obilježili 85. obljetnicu sjećanja na žrtve Holodomora od 1932. do 1933. u Ukrajini. Posebno je pozdravio i zahvalio se cijenjenim gostima i uzvanicima među kojima su bili: saborski zastupnici gospodin Željko Glasnović i gospodin Veljko Kajtazi, gospodin Sloven Sušnik, specijalist za analitiku Ureda predsjednice - Kabineta za vanjsku i europsku politiku, izaslanik predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović, gospodin Zvonimir Frka Petešić, predstojnik Ureda predsjednika Vlade, izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića, gospodin Daniel Glunčić, predstojnik Ureda predsjednika Hrvatskog sabora, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića, gospođa Zdrav-

ka Bušić, državna tajnica za političke poslove, izaslanica potpredsjednice Vlade i ministrice vanjskih i europskih poslova Marije Pejčinović Burić, gospodin Zoran Piličić, pomoćnik ministra za ljudske potencijale, izaslanik potpredsjednika Vlade RH i ministra obrane Damira Krstičevića, gospodin Andrija Petrović, voditelj službe za nacionalne manjine Sektora za promicanje ljudskih prava, civilno društvo i nacionalne manjine Ureda gradonačelnika Grada Zagreba, izaslanik gradonačelnika Milana Bandića, gospodin Jaroslav Simonov, otpravnik poslova Ukrajine u Republici Hrvatskoj, bivši veleposlanici Republike Hrvatske u Ukrajini, gospodin Đuro Vidmarović i gospodin Marijan Kombol, počasni predsjednik i tajnik te članovi Glavnog odbora Hrvatsko-ukrajinskog društva, gospodin Teodor Fricki i gospodin Miroslav Kirinčić, savjetnik i tajnica u Veleposlanstvu Ukrajine, gospodin Aleksandar Romanov i gospođa Vita Golets, gospođa Marija Semenjuk Simeunović, tajnica UZRH, članica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i predstavnik Ukrajinske nacionalne manjine u Gradu Zagrebu gospodin Viktor Filima.

Nakon pozdravnih riječi, Slavko Burda se obratio riječima: "Sustavno izazvana smrt više od sedam milijuna Ukrajinaca 1932.-1933. godine jedna je od najtamnijih stranica u tragičnoj povijesti Ukrajine. Ukrajina i ukrajinska dijaspora širom svijeta, dane žalosti i spomen označavaju dubokim štovanjem, pognutih glava, odajući počast milijunima nevinih žrtava strašne tragedije 20. stoljeća. Bol naroda i spomen

na milijune nevino ubijenih obilježava i ukrajinska dijaspora u Republici Hrvatskoj. Time ona, kao i drugi slobodoljubivi narodi, u ovim povijesnim vremenima govori o dimenziji tragedija koje su bile sastavni dio komunističkog totalitarizma. Prvi put nakon desetljećima prikrivanog zločina, spomen na žrtve pomora gladi izazvanog staljinističko-boljševičkim režimom - u Hrvatskoj smo obilježili davne 1993. godine. Od tada pa do danas, gotovo svake godine u Hrvatskoj u više mjesta - Zagrebu, Rijeci, Vukovaru, Slavonskom Brodu - obilježavamo tužne obljetnice genocidnog zločina totalitarističko-autoritarnog staljinističkog komunističkog režima. Mnogobrojna su svjedočenja o strašnom zlu - planskom genocidu nad ukrajinskim narodom. Cilj - sustavno obezglavljivanje ukrajinskog naroda zatiranjem političkoga i vojnog vodstva, inteligencije i crkve, započetog moskovskim i peterburskim carističkim samovladem, ostvarivao se u lenjinističko-staljinističkom bezboštvu u još žestićim oblicima. Vid uništenja samobitnosti ukrajinskoga naroda odražavao se i u strogoj zabrani uporabe autohtonog ukrajinskog jezika. Nakon, na prijevaru potpunog uništenja kozačke vojne države - Zaporožke sići, te poraza švedsko-ukrajinskog saveza (Mazepa - bitka kod Poltave 1709. godine), najtragičniji događaj u povijesti Ukrajine jest nametnuta glad i uništenje ukrajinskog seljaštva 1932. do 1933. godine. Glad do koje je došlo na najplodnijem europskom prostoru - ukrajinskom čornozemu - posljedica je nasilničke sovjetske kolektivizacije i nemilosrdnog oduzimanja zadnjih zaliha za preživljavanje. Za smrt više od sedam milijuna Ukrajinaca, a od toga oko tri milijuna djece, za ubijene intelektualce, te srušene i opljačkane crkve, odgovorni su ne samo Lenjin, Trocki, Staljin i njihovi pomoćnici i egzekutori, već i zapadne diplomatsko-informativne službe, sudjelujući prešućivanjem i ravnodušnošću. U godini velike gladi, glavnim uzrokom smrti milijuna ljudi, bila je činjenica da su bili Ukrajinci. Ugroza i prijetnja ukrajinskom narodu nije prestala ni danas. U Donbasu, rusko-separatistički otpadnici ubijaju svakoga dana Ukrajinca samo zbog toga što oni brane svoju zemlju, jezik i kulturu. Ukrajinci moraju ustrajati u borbi da imaju vlastitu državu, da mogu samostalno odrediti svoju budućnost, pravac kretanja svoga razvoja i razvitka. Danas je njihova glavna zadaća suprotstaviti se ruskoj agresiji, održati svoju neovisnost. Zbog toga je iznad svega važno da među Ukrajinacima vlada jedinstvo, potpora i razumijevanje. Smrt sedam milijuna Ukrajinaca za vrijeme velike gladi u Ukrajini umjetnim

izgladnjivanjem od strane boljševičke vlade, bitno je i nadalje istraživati, treba napomenuti da Ukrajinci još uvijek ne znaju pravu istinu što se to sve odigravalo od 1932. do 1933. godine. Tek kada budu otkriveni svi ti zločini komunizma svijet će moći odahnuti. U to vrijeme se vodio pravi rat protiv Ukrajinaca u obliku fizičkog istrebljenja i uništenja seljaštva, rusifikacije, zastrašivanja i koncentracijskih logora Gulaga. Međutim, pored svih tih zločina u prošlosti, ruskog kolonijalizma te sovjetskog totalitarnog komunističkog režima nisu slomile Ukrajinke, nisu ih uništili i stavili na koljena, jer su Ukrajinci duhom snažna nacija koja se pobijediti ne može. Treba pamtiti zločine učinjene ukrajinskoj naciji da se zna za koje se vrijednosti ona borila i da je imala snagu činiti podvige za svoj narod i pobjeđivati. Iz tog razloga su pripadnici ukrajinske dijaspeore dužni očuvati spomen na žrtve Holodomora 1932.-1933. u Ukrajini i prenijeti saznanja o tim događajima ne samo svojim potomcima već i društvima država u kojima žive.

Potom je sve nazočne zamolio da minutom šutnje odaju počast svim žrtvama Holodomora 1932.-1933. godine u Ukrajini. Poslije minute šutnje prečasn o. Igor Grahovac Fedešen predvodio je molitvu "Oče naš" za sve žrtve Holodomora. Nakon molitve, otpravnik poslova Ukrajine u RH gospodin Jaroslav Simonov obratio se prigodnim riječima te je ukazao na zločine i tragediju koju je doživio ukrajinski narod, a posebno ukrajinski seljaci koji su tih godina masovno umirali umjetno izazvanom gladu. Potom je otvorio izložbu o Holodomoru 1932.-1933. godine u Ukrajini "Ubijeni izgladnjivanjem: nepoznat genocid nad Ukrajinčima" čiji je vlasnik Međunarodni dobrotvorni fond "Ukrajina 3000", a izložba sadrži oko 40 velikih plakata. Za izložbu je tiskan po-

seban katalog s naglaskom kako izložba predstavlja kazivanje svjedoka uglavnom utemeljenih na usmenoj povijesti koja je danas prisutna metoda socijalno-društvenog istraživanja s pozicije subjektivno osobnog iskustva. Izložba ima svoju posebnost što je čine činjenice iz arhivskih izvora potkrijepljene dokazima preživjelih očevidaca umjetno stvorene gladi od 1932. do 1933. godine poznate kao Holodomor. Izložba je podijeljena na četiri tematske cjeline.

Prvi dio izložbe "Ukrajina prije gladi" prikazuju dva plakata kojima je obuhvaćeno prirodno bogatstvo Ukrajine kroz nekoliko stoljeća prije Holodomora: plodna zemlja, kukuruz visok kao čovjek, ribnjaci puni ribom, bujna vegetacija. Ovim prikazom željelo se reći da početkom 20. stoljeća u Ukrajini nije moglo biti prirodne gladi i da je glad 1932. i 1933. godine bila nametnuta politikom. Drugi dio prikazuje uzroke gladi. Sadrži četiri plakata i predstavlja dokumentarni dio izložbe. Oni prikazuju glavnog ideologa umjetne gladi u Ukrajini, Josifa Staljina i njegove ključne izvršioce i egzekutore masovnog izgladnjivanja odnosno genocida. Tu se također navodi uništavanje nacionalnog duha Ukrajinaca, uništavanje ukrajinskih seljaka kao klase, stvaranje kolektivnih farmi. Prikazana je geografija gladi s kojom je potvrđena činjenica da je glad nametnuta samo u područjima koja su naseljavali etnički Ukrajinci. Treći dio izložbe "Mehanizam gladi" sadrži 26 plakata. Svaki plakat, na temelju arhivskih dokumenata podržava drugi, koji sadrži dokaze očevidaca. Na plakatima možete vidjeti proces dekulakizacije; oduzimanje hrane i privatne imovine od seljaka, istrebljenja i deportacije. Zakon kolosky ("Pet klasova"), upisivanje na crne ploče te potpune blokade i pljačke sela rezultirale su strašnim tragedijama i smrću. Osmišljena

je mreža trgovina za strance – Torhsiniv s ciljem masovnih konfiskacija obiteljskog blaga i drugih dragocjenosti. Svjetske države svjedočile su genocidu u Ukrajini, ali ostale su neutralne. U 1932. i 1933. godini umrlo je između 7 i 10 milijuna Ukrajinaca. Četvrti dio izložbe se odnosi na "Priznanje i shvaćanje Holodomora u svijetu" a sastoji se od četiri plakata koji prikazuju ranije obilježavanje Holodomora. Danas, nakon dugih 85 godina mnoge zemlje svijeta neopravdano ignoriraju ovaj genocidni zločin u Ukrajini. Prvi koji je osudio ovaj komunistički genocid bio je parlament Estonije. U 26 godina neovisnosti, umjetnu glad u Ukrajini kao genocid su prepoznale Australija, Vatikan, Gruzija, Ekvador, Estonija, Kanda, Kolumbija, Latvija, Litva, Meksiko, Paragvaj, Peru, Poljska, Portugal, Mađarska i SAD. Države Andora, Argentina, Brazil, Španjolska, Italija, Slovačka, SAD, Češka i Čile osudile su službeno Holodomor kao akt protiv čovječnosti.

Nakon otvorenja izložbe na komemorativnom skupu govorili su Veljko Kajtazi, saborski zastupnik i izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Andreja Plenkovića, gospodin Zvonimir Frka-Petišić, predsjednik Ureda predsjednika Vlade.

Profesor, maestro Orest Shourgot posvetio je žrtvama Holodomora "Ciaconne za solo violinu" Johanna Sebasiana Bacha.

U nastavku je profesor povijesti, predsjednik Društva književnika Hrvatske, bivši veleposlanik Republike Hrvatske u Ukrajini, gospodin Đuro Vidmarović održao tematsko predavanje "Holodomor 1932.-1933. godine". U svom iscrpnom i izvrsno pripremljenom referatu na petnaestak stranica, kao nitko do sada od hrvatskih povjesničara i poznavatelja ove najtragičnije stranice u povijesti Ukrajine, temeljito je kronološki opisao i prikazao sve najbitnije događaje i represivne postupke boljševičke vlade i totalitarno-komunističkog režima bivšeg Sovjetskog Saveza predvođenog Josifom Staljinom i svim drugim komunističkim vođama u Sovjetskoj Ukrajini koji su ovim genocidnim zločinom prouzročili masovnu smrt i pomor od gladi od 7 do 10 milijuna Ukrajinaca.

Holodomor (ukrajinski "Голодомор") je umjetno stvorena glad, službeno prouzročena politikom prisilne kolektivizacije i popratnih represija koji su obuhvatili stanovništvo sovjetske Ukrajine, sjevernog Kavkaza te područje oko donjeg toka rijeke Volge između 1932. i 1933. godine.

Područja pogođena masovnom gladu bila su naseljena gotovo isključivo Ukrajinčima odnosno ukrajinskim seljaštvom koje je duže vrijeme pružalo otpor novoj sovjetskoj politici i nasilnom kolektivnom oduzimanju privatno stečenih dobara zbog čega je Holodomor 2003. godine

● Maestro Orest Shourgot posvetio je žrtvama Holodomora "Ciaccone za solo violinu" Johanna Sebastian Bacha

po prvi puta javno u Ukrajini proglašen genocidom sovjetsko komunističke vlasti protiv ukrajinske nacije. Tih godina od gladi i njezinih posljedica umrlo je između 7 i 10 milijuna etničkih Ukrajinaca te manji broj njihovih sužitelja različitog etničkog porijekla.

Nakon višegodišnjih istraživanja, ukrajinski stručnjaci pojašnjavaju da je ovaj dugo skrivan zločin osmišljen s ciljem slamanja ukrajinskog društveno-političkog otpora koji je počeo predstavljati ozbiljnu prijetnju cjelovitosti strogo centraliziranog Sovjetskog Saveza.

Naglašava se da je Holodomor 1932. i 1933. godine bio smišljen pokušaj da se Ukrajinci kao narod unište s obzirom da je inteligencija zbog istog režima bila gotovo već posve uništena, a rezultat toga čina nisu bitno ublažili ukrajinske pretenzije potpunoj državnoj neovisnosti ili tek svojevrsnoj autonomiji. Poljski odvjetnik židovskog porijekla Raphael Lemkin, jedan od autora definicije genocida prozvao je ovaj zločin "klasičnim genocidom".

Prema stručnjaku Stanislavu Kulčickom, jednom od vodećih povjesničara za pitanja ekonomije i društvenih zbivanja u Ukrajini tijekom 20. stoljeća, sa sigurnošću se može tvrditi da je samo u Ukrajini tijekom 1932. i 1933. godine od gladi umrlo između 3 i 3,5 milijuna ljudi. Ako se računaju i žrtve koje su umrle od kasnijih posljedica poput raznih bolesti, što je posebno utjecalo na prirodni prirast ukrajinske populacije, broj žrtava se kreće između 4,5 i 4,8 milijuna ljudi. S obzirom na to da zbog političkih okolnosti do danas nisu omogućeni potrebni uvidi u sovjetske arhive i sovjetske dokumente iz tog razdoblja, koji još možda nisu uništeni, dio svjetskih i ukrajinskih stručnjaka sugerira i tvrdi da je u Holodomoru od posljedica izgladnjivanja umrlo između 7 i 8

milijuna ljudi. U prilog tim tvrdnjama ide i zabilježen pad prirodnog prirasta, utvrđen tijekom uvida u dva dostupna popisa sovjetskog stanovništva provedena prije i poslije izgladnjivanja u Ukrajini.

Ukrajina je nakon 1933. ostavljena u stanju političke, socijalne i psihološke traume, koja je u sklopu hladnoratovskog razdoblja sramotno prešućena. Unatoč činjenici da je na vrhuncu gladi svakog dana umiralo 25 tisuća ljudi, svjetska javnost je ostala nijema, neuka i ušutkana. Osim službene Moskve, na zataškavanje genocida posebno su utjecali potkupljeni i nerijetko ucijenjeni novinari poput Waltera Durantya, koji su unatoč svim strahotama podržavali sovjetsku utopiju neprofesionalno izvještavajući Zapad posve netočno. S druge strane, postojali su neovisni stručnjaci, intelektualci i novinari poput Williama Chamberlina, Harrya Langa, Malcoma Muggeridgea, Thomasa Walkera i drugih, koji su zanemarivali zabrane i opasnost po život, objektivno izvještavali s priloženim zastrašujućim fotografijama o najvećem zločinu stoljeća. Rasvjetljavanju okolnosti Holodomora 1932.-1933. posebno su doprinijeli istraživački radovi i svjedočenja uglednih povjesničara Roberta Conquesta i Jamesa Mancea. Kako se heroji koji su govorili i pisali istinito ne bi zaboravili, u 2015. godini Ukrajinski institut nacionalnog sjećanja je objavio popis "Ljudi pravde". Oni su zaslužni što Holodomor nije gotovo posve zaboravljen i prešućen.

Ključnim osobama odgovornim za zločine počinjene u Holodomoru smatraju se sovjetski dužnosnici: Josif Visarionovič Džugašvili Staljin, Lazar Kaganovič, Pavel Postišev, Stanislav Kosior, Vlas Čubar, Mendelj Hatajevič, Stanislav Redens i Vevolod Valickij. Moralna odgovornost također leži na svim aktualnim političarima

i sudionicima aktivnosti koji zataškavaju ove događaje ili ih negiraju kao takve. S druge strane, posebnu zahvalnost za rasvjetljavanje ovih događaja uživa brojna ukrajinska dijaspora i bivši predsjednik Ukrajine Viktor Juščenko koji je po prvi put u svjetskoj javnosti glasno prozborio da je riječ o jednom od najvećih zločina 20. stoljeća koji ne smije biti prešućen.

Na završetku komemorativnog skupa, u ime organizatora, Slavko Burda je naglasio kako je u Hrvatskoj Holodomor 1932.-1933. u Ukrajini, kao i u ostatku svijeta bio dugo vremena nepoznat pojam. Većina informacija koja je pristizala u bivšu Jugoslaviju se selektivno puštala u javnost, a ono što se i načulo među stručnjacima nije bilo popularno dalje prenositi te pritom zaoštravati nategnute odnose s bivšim Sovjetskim Savezom, koji je negirao spomenuti zločin.

Unatoč tome, hrvatska javnost je s velikim uvažavanjem prema ukrajinskom narodu počela prihvaćati istinu o ovom zločinu. Od proglašenja neovisnosti, ukrajinsko-hrvatske udruge i njihovi najuporniji aktivisti su gotovo svake godine obilježile spomen na žrtve ovog genocidnog zločina u okviru svojih skromnih mogućnosti.

U prosincu 2016. godine ukrajinski parlament (Vrhovna Rada) usvojio je rezoluciju kojom se obraća svim demokratskim državama svijeta s prijedlogom da sovjetsko-komunistički zločin Holodomor 1932.-1933. u Ukrajini službeno kvalificiraju genocidom nad ukrajinskim narodom.

Ove godine visoki predstavnici Ukrajine i ukrajinske zajednice širom svijeta aktivno pozivaju sve relevantne državne institucije Republike Hrvatske, zajedno s Hrvatskim saborom, da se priključe širenju spoznaja o zločinima koji su se dogodili na prostorima Sovjetskog Saveza koji su bili naseljeni isključivo etničkim Ukrajincima te da službeno proglase Holodomor 1932.-1933. genocidom nad ukrajinskim narodom.

Hrvatskoj bliske države u širem susjedstvu poput Mađarske, Slovačke, Češke, Poljske, Vatikana i drugih država, već su donijele službene kvalifikacije.

Hrvatska javnost je pokazala interes za razotkrivanje svih događaja iz tog sovjetskog razdoblja, a Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske imaju sluha ovaj zločin uvrstiti među svoje službene kvalifikacije o sličnim događajima. Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji koja se ogradi-la od svih komunističkih zločina, već u 2013. godini bili su stvoreni preduvjeti da se takve kvalifikacije službeno usvoje. Ukrajinci vjeruju da će to biti učinjeno upravo ove 2017., a ako ne, onda sljedeće godine.

Slavko Burda

U Lipovljanima obilježen Dan sjećanja na žrtve Holodomora u Ukrajini

● Otpravnik poslova Veleposlanstva Ukrajine u RH, Jaroslav Simonov

● Predsjednik KPD Ukrajinaca "Karpats", Ivan Semenjuk

U skladu s preporukom da se svake posljednje subote u mjesecu studenom obilježi Dan sjećanja na žrtve Holodomora 1932./1933. godine u Ukrajini, KPD Ukrajinaca "Karpats" Lipovljani je organiziralo obilježavanje 25. studenoga 2017. godine.

Budući da je otpravnik poslova Veleposlanstva Ukrajine u RH bio službeno spriječen nazočiti otkrivanju spomenika Tarasu Ševčenku i promociji knjige o 25 godina rada ovoga Društva 7. listopada ove godine, program je počeo polaganjem cvijeća ispred spomenika Tarasu Ševčenku u Lipovljanima koje su zajednički položili otpravnik poslova Veleposlanstva Ukrajine u RH Jaroslav Simonov i načelnik Općine Lipovljani Nikola Horvat. Tom prigodom je pje-

vačka skupina domaćina otpjevala dvije pjesme Tarasa Ševčenka.

Nakon ovog kraćeg kulturnog programa, uslijedilo je razgledanje izložbe slika pod nazivom "Holodomor 1932./1933. – Ubijeni izgladnjivanjem: nepoznat genocid nad Ukrajinacima", koju je u prostorijama KPD Ukrajinaca postavio otpravnik poslova Jaroslav Simonov.

Po razgledavanju potresnih slika koje dokazuju posljedice gladomora, na prijedlog voditelja današnjeg programa – predsjednika "Karpats", minutom tišine odana je počast svim stradalnicima ovog, za Ukrajinu tragičnog događaja.

Uslijedilo je potom prikazivanje jednosatnog dokumentarnog ukrajinskog filma titlovanog na hrvatski jezik u ko-

jemu su prikazane izjave ljudi koji su uspjeli preživjeti gladomor, te su emocije o stradanju ukrajinskog naroda još više porasle kod prisutnih četrdesetak gledatelja.

Uzroke stvaranja gladomora u Ukrajini, kao i njegovu povezanost sa sadašnjicom života u Ukrajini, slikovito je u svom govoru prikazao otpravnik poslova Veleposlanstva Ukrajine u RH Jaroslav Simonov.

Za riječ se javio načelnik Općine Lipovljani Nikola Horvat, izrazivši duboku ganutost ovim tragičnim činom nad ukrajinskim narodom te istakao kako se o tome premalo zna u javnosti i da bi taj čin svakako trebalo proglasiti genocidnim.

Ivan Semenjuk

U Kaniži obilježen Dan sjećanja na žrtve Holodomora u Ukrajini

U Kaniži je obilježen Dan sjećanja na žrtve komunističkog režima u Ukrajini 1932.-1933. godine kada je u teškim mukama život izgubilo oko osam milijuna ljudi. 85. obljetnicu

sjećanja na žrtve Holodomora u Ukrajini obilježili su učenici koji pohađaju nastavu Ukrajinskog jezika u školi. Učelnik osmog razreda Andrej Has pripremio je videoprezentaciju o umjetno iza-

zvanoj masovnoj gladi, stradanju djece i odraslih te posljedicama Holodomora. U svojoj prezentaciji istaknuo je kako su mnoge zemlje službeno priznale Holodomor u Ukrajini genocidom i zločinom protiv čovječnosti, posebno protiv ukrajinskoga naroda. Nakon održane prezentacije učenici su pregledali dokumentarne fotografije prikazane na internetskim stranicama koje govore o dimenziji umjetno izazvane tragedije od strane komunističkog totalitarizma. Učiteljica ukrajinskog jezika Oksana Martinjuk putem interneta pokazala je učenicima spomenike žrtvama Holodomora u Ukrajini.

Minutom šutnje, paljenjem svijeća, molitvom na ukrajinskom i hrvatskom jeziku odana je počast svim žrtvama Holodomora 1932.-1933. godine u Ukrajini.

Lidija Has

U Šumeću zapaljene svijeće za žrtve Holodomora u Ukrajini

Članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Andrij Peliha“ Šumeće te učenici koji pohađaju nastavu Ukrajinskog jezika u školi obilježili su Dan sjećanja na žrtve strashnog zločina koji je provela u Ukrajini 1932. - 1933. godine komunistička vlada na čelu sa Staljinom. O umjetno izazvanoj gladi u Ukrajini u 20. stoljeću, kada je život izgubilo više od sedam milijuna Ukrajinaca, učenicima je govorila prof. ukrajinskog jezika Oksana Martinjuk. Jednu od tamnijih stranica povijesti Ukrajine učiteljica je komentirala s puno

tuge i bola, naglasivši kako u Ukrajini nema obitelji koja nije izgubila svoje najbliže u tim teškim godinama. Svoje izlaganje o prikrivanom zločinu totalitarnog režima učiteljica je potvrdila dokumentarnim fotografijama te komentarima očevidaca i preživjelih svjedoka.

Ukrajinci iz Šumeća pridružili su se Ukrajini te ukrajinskoj dijaspori širom svijeta u molitvi i paljenju svijeća za nevine žrtve. Pognutih glava odali su počast žrtvama pomora gladu u iskrenoj želji da se to nikada, nigdje i nikome ne ponovi.

Petar Varošić

“Ми не забули. Ми пам’ятаємо!”

У Вуковарі вшанували пам’ять жертв Голодомору в Україні

У суботу, 25 листопада 2017 року, українці з Вуковара та друзі українського товариства вшанували День пам’яті мільйонів жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні. Цього дня вони зібралися біля будівлі Українського дому у Вуковарі, щоб запалити “Свічку пам’яті” і підтримати акцію в Україні “Ми не забули. Ми пам’ятаємо!” До присутніх звернулася заступник голови УКПТ “Іван Франко” Тетяна Рамач. Виступаючи перед присутніми, вона нагадала про величезні втрати, яких зазнав український народ внаслідок сталінських репресій, що не обмежувалися геноцидним голодом, але передбачали також знищення української інтелігенції та культури. Пані Тетяна наголосила, що визнали Голодомор геноцидом українського народу вже десятки країн світу і висловила сподівання, що наступного року до них долучиться і парламент Хорватії. Молебень за душі жертв Голодомору відправив вуковарський парох декан Сріємський о. Володимир Магоч у греко-католицькому храмі Христа Царя в неділю, 26 листопада.

Тетяна Рамач

“Донести до суспільства правду”

Молитва в Осієку за жертви Голодомору в Україні

Українська нація завжди мала великий культурно-історичний спадок, славетні традиції, досвід національно-визвольної боротьби, широкі кола інтелектуалів і завжди намагалася створити незалежну державу. Тому комуністична влада на чолі зі Сталіном поставила за мету знищити українців як політичну націю і для цього був обраний жакхливий інструмент – вбивство голодом. 1932-33 роки лишили в історії України чорну сторінку, яку забути неможливо. Голодомор був наслідком не стихійного лиха, а спланованих системних заходів тоталітарного комуністичного режиму, був злочином геноциду проти українського народу.

Нині українців світу об’єднує спільне прагнення і бажання – донести до суспільства правду про страшні злочини

ни комуністичної влади.

Українці Республіки Хорватія кожного року приєднуються до акції “Запали свічку” і моляться за жертви Голодомору, прагнучи донести до широких кіл інформацію, яка довгий час не висвітлювалася.

У Осієку в греко-католицькій церкві Христа Царя вірники запалили свічки та помолилися за душі невинних, зморених голодом людей. Службу Божу служив о. Любомир Стурко, який прочитав проповідь про страшні роки Голодомору та засудив злочин і геноцид проти української нації. Священик висловив глибоку надію, що і Хорватія праєднається до країн, які офіційно визнали Голодомор актом геноциду проти української нації.

Олеся Мартинюк

Predstavljamo mlade Ukrajiniste

Studentica pete godine Ukrajinistike Tea Paleščak je jedna od sudionica prijevoda radova za knjigu Prikarpataska Galicija koju je Katedra za ukrajinski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu objavila ove godine u Zagrebu. Zajedno s kolegama je prevodila znanstvene tekstove ukrajinskih istraživača o velikom piscu Ukrajine Vasylju Stefanyku.

Vasylj Stefanyk u Hrvatskoj

Vasylj Stefanyk (1871 - 1936)

Nedavno objavljena knjiga Prikarpataska Galicija koju su pripremili i uredili dr. sc. Jevgenij Paščenko i dr. sc. Tetyana Fuderer donosi i prikaz o životu i stvaralaštvu istaknutog ukrajinskog pisca Vasylja Stefanyka. Kao studentica 5. godine Ukrajinistike, sudjelovala sam zajedno s kolegama u prijevodima radova za knjigu. Kako u uvodu navodi urednik, prof. Paščenko, ovom se knjigom "nastavlja prikaz Galicije koji je započeo prethodnim izdanjem Ukrajinska Galicija te bi mogla interesirati hrvatsku publiku zbog pretpostavke o komunikaciji tog prostora s prostorom današnje Hrvatske jer se s njim povezuju i Bijeli Hrvati, plemena koja su obitavala na tom području. Osim toga, "pisci zapadno-ukrajinskih regija bili su izrazito bliski s hrvatskima u proživljavanju sudbine ugnjetavanog naroda primoranog emigrirati u preookeansku tuđinu gdje su se našli, glede nacionalnih ideala, u krugu najbližih iseljenika- hrvatskih".

Stoga je jedno od poglavlja knjige posvećeno stvaralaštvu Vasylja Stefanyka, predstavnika ekspresionizma u ukrajinskoj književnosti prve polovice 20. st. Vasylj Stefanyk je rodnom iz Prikarpatja, iz Pokuttja te zbog toga i sveučilište u Ivano-Frankivsku nosi naziv Prykar-

patskyj universytet imeni Vasylja Stefanyka. Također, bitno je napomenuti da je građa za izbor tekstova ove knjige prikupljena i zahvaljujući suradnji s tim sveučilištem.

Prevodeći znanstvene tekstove sudjelovala sam u pripremi upravo poglavlja knjige vezanog za Stefanyka i njegovo stvaralaštvo. Teme obrađene u tim tekstovima bile su o osnovi njegove umjetničke misli i umjetničko-verbalnoj slici svijeta koju pisac stvara. Osim tih tema, kolege su preveli tekstove koji se osvrću na teme poput žanrovsko stilске jedinstvenosti, mitologije boje u Stefanykovoј novelistici i narodne mudosti kao moralno etičkog ideala. Svi ti tekstovi daju detaljan uvid u stvaralaštvo Vasylja Stefanyka, njegovu motivaciju za pisanje te filozofiju koju prenosi u svoja djela te, naravno, preko njih do čitatelja. Pisac je stvorio svijet seoskog života, prikazao je i korijene, ali i aktualnu stvarnost narodnog života – svakidašnjicu pokuts'kog seljaštva na prijelomu 19. i 20. stoljeća u uvjetima austro-ugarske i poljske vladavine u Galiciji. Dao je i psihološki portret svog naroda oslikavajući sliku svijeta kakvu percipiraju Ukrajinci. Stefanyk je predstavnik ukrajinskog ekspresionizma, a ono ekspresionističko u njegovom stvaralaštvu je upravo prodiranje u dubinu ljudske psihe i ono podsvjesno kroz ograničeno korištenje etnografizama i egzotizama. Pisac gotovo u svakom svom djelu aludira na mudrost narodne pedagogije koja je često utjelovljena u poslovice i izreke. "On je u potpunosti narodni pisac u najdubljem shvaćanju te riječi, jer se učio od naroda i radio za narod. Sva njegova književna ostavština je prožeta duhom narodnosti, narodnim idealima, odražava najljepša dostignuća obrazovno odgojne mudrosti."

Zanimljiv je i fenomen smrti u Stefanykovim djelima. Kao što konstatira Oleksandra Černenko: "smrt je za ekspresioniste dio života, njegova nepromjenjiva prirodna pojava i svakoga puta novi početak vječnog postojanja". Kod Stefanyka život je vječni vrtlog rađanja i umiranja. U tekstovima se ističe i Stefanykovo korištenje atributa koji služe karakterizaciji, a posebno je naglašeno njegovo suosjećanje prema patnji svojih junaka – i za loša djela on traži i nala-

zi objašnjenja koja bi umanjila njihovu krivnju.

Što se tiče Stefanykove poetike i poetike ekspresionizma vidljiva je težnja prema zasićenosti bojama, njihovu kontrastu. Crna boja veoma je prisutna u njegovim djelima, no ona tamo nije uvijek samo boja patnje, žalosti i bijede, nekada je jednostavno boja posljedica "prljavog" rada, a često je vezana uz folkorne epitete i usporedbe. Boje koje prevladavaju u djelima ovog pisca (pogotovo crna, bijela i crvena) imaju mitološka značenja koja su često prepoznatljiva i čitatelju kod kojeg one logično stvaraju asocijacije (bijela kao boja svetog i neokaljanog, a nemirna crvena kao posljedica gnjeva, srama, krvi, rado- sti pa čak i gorilke).

Ukratko, "Stefanykovo se stvaralaštvo temelji na intuitivnom shvaćanju duševnih stanja čovjeka i stvarnih događaja, njegova srž često sadržava lik smrti, koja se stalno vitalizira." V. Stefanyk prikazan je kao genijalni novelist, poetički prozaik, filozof, majstor simbola i oslikavanja života i duha svog naroda te je njegovo stvaralaštvo iznimno plodno tlo za daljnja književna i jezična istraživanja.

Poglavlje s prijevodima znanstvenih radova ukrajinskih autora o istaknutom ukrajinskom piscu po prvi puta u Hrvatskoj daje koloritni portret umjetnika u interijeru njegove stvarnosti i stilistike. Međutim, pisac nije bio nepoznat u Hrvatskoj. Godine 1943. u Zagrebu je objavljena knjiga prijevoda Vasylja Stefanyka. Sinovi. Novele. Knjiga je izašla u ediciji Suvremena biblioteka, pod pokroviteljstvom Ministarstva narodne prosvjete, Matice hrvatske. Knjigu je priredio Stanko Gašparović koji je autor predgovora o piscu i, svakako prevoditelj. Uz predgovor je objavljen i portret pisca. Stanko Gašparović je bio posebice zaslužan u populariziranju ukrajinske književnosti tih godina o čemu se može više saznati na kolegiju Ukrajinsko-hrvatske veze profesora Jevgenija Paščenka. Objavljeni radovi o Stefanyku nastavljaju upoznavanje hrvatske javnosti s tim piscem i daju poticaj za daljnja istraživanja – od studentskih diplomskih radova do komparativnih proučavanja.

Tea Paleščak, studentica 5. godine Ukrajinistike

Križevački vladika Nikola Kekić proglasio Godinu Križevačke eparhije

Zahvalno hodočašće u Gradišće i Beč

● Grupa hodočasnika ispred Katedrale sv. Stjepana u Beču

O bilježavanje 240. obljetnice utemeljenja Križevačke eparhije počelo je u nedjelju, 18. lipnja 2017. godine svečanom arhijerejskom liturgijom u konkatedralnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Te nedjelje, uz izravan prijenos na 1. programu HRT-a, svečanu liturgiju služio je Križevački vladika Nikola Kekić uz suslužnje metropolite i zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića, nadbiskupa đakovačko-osječkoga Đure Hranića, egzarha iz Srbije biskupa Đure Džudžara, varaždinskog biskupa Josipa Mrzljaka, bjelovarsko-križevačkoga biskupa Vjekoslava Huzjaka, vojnog ordinarija biskupa Jure Bogdana te zagrebačkih pomoćnih biskupa Mije Gorskog i Ivana Šaška, tajnika Apostolske nuncijature i brojnih svećenika bizantskog i rimskog obreda.

Nakon što je križevački vladika Nikola Kekić proglasio Godinu Križevačke eparhije, koja je počela 17. lipnja 2017. godine, 4. i 5. studenog 2017. godine, povodom 240. obljetnice organizirano je Zahvalno hodočašće Križevačke eparhije na grob carice i kraljice Marije Terezije Habsburg-Lothringen u Beč.

Temeljem odredbe carice i kraljice Marije Terezije Habsburg-Lothringen (vladala od 1740. do 1780. godine), papa Pio VI. je bulom "Charitas illa", 17. lipnja 1777. godine dokinuo Marčansku i kanonski utemeljio Križevačku biskupiju za sve grkokatolike Marčanske i Užgorodske unije na našim prostorima. U to vrijeme u sastav Križevačke eparhije ulazili su Hrvati - Žumberčani i Rusini iz Bačke i Srijema. Rusini koji su na prostor Bačke doselili 1745. godine imali su parohije u Ruskom Krsturu i Kucuri. U 1919. godini, nakon što je osnovana Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, Križevačka eparhija se proširila na sve unijate-grkokatolike Jugoslavije. Križe-

vačka eparhija je bila jedina koja je obdijelila vjernike pet unija: Brest-listovsku (1596.), Marčansku (1611.), Užgorodsku i Kukušku - Makedonsku - (1859.) te Rumunjsku-Erdeljsku (1698.).

23. srpnja 1924. godine Sveta kongregacija Istočne Crkve u Rimu priključila je Križevačkoj eparhiji i vjernike grkokatolike koju su bili u sastavu Apostolske administracije ukrajinskih grkokatolika u Bosni. Danas u sastav Križevačke eparhije administrativno ulaze vjernici grkokatolici koji žive u Hrvatskoj, Bosni i Sloveniji. U Vojvodini odnosno u Srbiji i Makedoniji osnovani su posebni Apostolski egzarhati koji imaju svoje biskupe i koji po crkvenoj jurisdikciji izravno pripadaju pod Rim i Vatikan.

Hodočasnici su s dva autobusa, jednim iz Zagreba, a drugim iz Križevaca krenuli prema Beču u subotu 4. studenog 2017. godine. U hodočašću je sudjelovalo oko stotinjak hodočasnika, vjernika iz Zagreba, Jastrebarskog, Žumberka i drugih krajeva. Zajedno s njima krenuo je i Katedralni zbor iz Križevaca. Na putu prema Beču prvo su pohodili Željezno (Eisensstadt), glavni grad austrijske pokrajine Gradišće (Burgenland). U Gradišću oko 500 godina žive Hrvati koji su se u nekoliko migracijskih valova naselili u ove krajeve bježeći od Turaka. Iseljavanje Hrvata iz Like, Krbave, Korduna, Banovine, zapadne Bosne, Gorskog kotara i Slavonije počelo je negdje od 1530. godine i prema procjeni, danas u Austriji, susjednoj Mađarskoj i Slovačkoj živi oko 60 tisuća njihovih potomaka. U Željeznu je hodočasnike dočekaao, primio i ugostio mjesni biskup, gradišćanski Hrvat, mons. dr. Egidije Živković. U isto vrijeme u Željeznu su se našli i susreli hodočasnici iz dva autobusa iz Zagreba i Križevaca te će nastavak hodočašća provesti zajedno.

Po dolasku u Željezno prvo su se u sjemeništu okrijepili i pogostili austrijskim hrenovkama, sokom i pivom, a potom su posjetili impozantnu crkvu na brijegu - Bergkirche. U toj crkvi su nekada svirali svjetski poznati skladatelji Josef Haydn i Ludwig van Beethoven. U samoj crkvi još uvijek se nalaze orgulje na kojima je skladao i svirao Josef Haydn, a tu je i njegov grob. Odmah iza oltara crkve kroz jedna vrata ulazi se u labirint postaja križnoga puta s kipovima u ljudskoj veličini. Ono što je jedinstveno za ovaj labirint da ima dvadeset postaja križnoga puta, a ne četrnaest. Nakon posjete Željeznu, hodočasnici predvođeni biskupom mons. Egidijem Živkovićem uputili su se u obližnje selo u Trajštof (Trausdorf). U Trajštofu u župnoj crkvi sv. Lovrinca, arhijerejsku liturgiju služio je vladika Nikola Kekić, zajedno s mons. biskupom Egidijem Živkovićem te svećenicima dr. Zvonimirom Kuričićem, o. Mihajlom Simonovićem, katedralnim svećenikom iz Križevaca, o. Milanom Stipićem iz Jastrebarskog, o. Ivanom Radeljakom, duhovnikom Sjemeništa u Zagrebu, novo posvećenim o. Romanom Stupjakom, rimokatoličkim svećenicima mr. Željkom Odošićem, župnikom Trajštova, Štefanom Vukićem, biskupskim vikarom, Davidom Grandtsom i fra Božidarom Blaževićem. Na gradišćansko-hrvatskoj čakavštini pjevao je Katedralni zbor iz Križevaca pod ravnanjem gospodina Ozrena Bogdanovića. Poslanici je pročitao podđakon Livio Marijan, a propovijedao je vladika Nikola Kekić. U prepunoj crkvi, vladika je vjernicima pojasnio značajke bizantskog obreda i liturgije sv. Ivana Zlatoustoga. Vjernicima i našim hodočascima pozdravne riječi uputili su i domaći župnik Željko Odošić i biskup mons. Egidije Živković. Osobit značaj ovom događaju pridonijela je i svojom nazočnošću na arhijerejskoj liturgiji dr. Vesna Cvjetković, veleposlanica Republike Hrvatske u Austriji. Poslije liturgijskog slavlja nastavilo se večerom i druženjem u župnoj crkvi. Razmijenjeni su i darovi između biskupa i svećenika jedne i druge biskupije.

Nakon druženja hodočasnici su se uputili u Shopron u susjednu Mađarsku. U Shopronu, u hotelu "Lover" su se smjestili i prenoćili, a sutradan, u nedjelju 5. studenog 2017. godine, nakon doručka krenuli su autobusima za Beč.

Nadomak Beču, već na samom prilažu nekadašnjoj prijestolnici Habsburške monarhije, po lijepim starodavnim građevinama i raskošnom arhitekturom primijetili smo da ulazimo u jednu svjet-

sku i europsku metropolu. Naši pogledi iz autobusa su se okretali čas lijevo čas desno. Vozač autobusa je tražio mjesto za parkiranje u samom centru Beča. Dok je on kružio, mi smo uz tumača u autobusu barem malo upoznali ovaj predivan grad pun muzeja, crkava, spomenika, predivnih zdanja i uređenih zgrada, parkova, širokih aleja, ulica i staza punih turista i šetača već u jutarnjim satima. Povijesno središte Beča uključuje barokne dvorce s parkovima, građevine bečkoga neoklasicizma te urbanistički kompleks Ringstrasse u kojem se izmjenjuju građevine, spomenici i parkovi. Tu je Katedrala sv. Stjepana, dvorac Schonbrunn, kraljevska palača Hofburg, dvorac Belvedere, Bečka državna opera (Viener Staatsoper) ili poznati kompleks Museums Quartier, Bečko sveučilište, Gradska vijećnica (Rathaus), Austrijski parlament, Zgrada bečke secesije itd. Po dolasku u Beč, glavni grad Austrije, hodočasnici su se uputili u Post-gase u grkokatoličku crkvu sv. Barbare.

Crkva se nalazi u sveučilišnom kvartu i najstarija je župa ukrajinskih grkokatolika u inozemstvu. Međutim, po dolasku u crkvu bili smo iznenađeni što u nju nismo mogli ući. Baš u to vrijeme crkva je bila puna vjernika. Velika vrata crkve su bila zaključana, a kroz vrata s lijeve ili desne strane nije se moglo ući, niti otvoriti vrata. Nad ulaznim vratima vijorila je plavo žuta ukrajinska zastava, a s lijeve strane se nalazio spomenik, postolje s bistom Ivana Franka, jednog od najvećih pjesnika i književnika Ukrajine koji je u svoje vrijeme studirao u Beču i obranio doktorat kod poznatog hrvatskog slaviste Vatroslava Jagića. S desne strane nalazi se ploča ukrajinskog skladatelja Andrija Hnatyšina koji je bio u ovoj crkvi od 1931. do 1995. godine. Malo smo pričekali, neki su uspjeli ući u prepunu crkvu sporednim ulazom, a potom smo napravili zajedničku fotografiju pored starog Bečkog sveučilišta koji se nalazi preko puta crkve sv. Barbare. Imali smo vremena pogledati fasadu crkve te primijetiti suvremeni mozaik koji prikazuje svetu Barbaru, s jedne strane slike mozaika je tvrđava a s druge znak velikog mučeništva. Kasnije su oni koji su ušli u crkvu vidjeli da sv. Barbara drži čašu u rukama. U to vrijeme ženama je bilo zabranjeno držati čašu. Pojašnjenje za tu sliku je kako se sveta Barbara, nakon što je osuđena na smrt, molila da umre dobrom smrću, što znači da se ispovijedi i pokaje za svoje grijeh te da se pričesti. Bog je uslišio njezine molitve i ona je od samoga Isusa Krista primila pričest. Na fasadi crkve također na posebnoj memorijalnoj ploči nalazi se natpis na grčkom i staroslavenskom jeziku: "Josip II. i Marija Terezija vladari Austrije, velikodušno predaju crkvu velike mučenice

svete Barbare u vlasništvo reda s ciljem pripreme mladih duhovnika bizantskog obreda 1775. godine." Ovdje je važno napomenuti da je crkva sv. Barbare prvo bila jezuitska crkva, te je nakon zabrane njihova djelovanja pripala u državno vlasništvo i postala imovinom Marije Terezije koja ju je 1774. godine dala na trajno korištenje grkokatolicima Rusinima odnosno Ukrajincima Galicije i Bukovine. Nakon podjele Poljske, Galicija i Bukovina su bile dvije velike oblasti odnosno provincije koje su ušle u sastav Austro-Ugarske imperije. U tim najudaljenijim i najsiromašnijim provincijama živjeli su grkokatolici koji su postali dio imperija. Marija Terezija je s puno razumijevanja i uvažavanja željela pomoći Rusinima – Ukrajincima. Imajući u svom vlasništvu ovu crkvu koja je u to vrijeme bila zatvorena, predaje crkvu i samostan grkokatolicima Galicije za sjemenište. Tu dolazi prvih 18 seminarista iz Galicije, koji će se nakon završetka školovanja vratiti u Galiciju i postati jedni od prvih visokoobrazovanih svećenika i budućih biskupa i episkopa te visoko-dostojnih predstavnika i predvoditelja svoga naroda. U isto vrijeme, po naređenju carice Marije Terezije izvršen je i preustroj interijera sa zapadne rimokatoličke na bizantsko-istočnu crkvu. Kao što vidimo tu je prvo bilo sjemenište, a za desetak godina utemeljena je i župna parohija. Kada je Marija Terezija predavala crkvu dala je i Evanđelje na staroslavenskome jeziku koje se tada koristilo i na kojem su isprepletena velika zlatna slova MT. Za vrijeme velikih crkvenih blagdana ovo Evanđelje i danas koriste svećenici prilikom liturgije. U sastavu crkve je i kapelica posvećena mučeniku sv. Jozefatu. U ovoj crkvi su se od 1916. do 1954. godine nalazile moći sv. Jozefata koje su kasnije prenesene u crkvu sv. Petra u Rimu i nalaze se pored prijestolja sv. Vasilja Velikog. U Beču, u crkvi sv. Barbare još uvijek se nalazi njegovo svećeničko ruho i sanduk u kojem se nalazilo njegovo tijelo dok nije preneseno u Rim. U crkvi se nalaze nekoliko spomen ploča koje govore o velikoj kulturnoj-prosvjetnoj i društvenoj aktivnosti Ukrajinaca u Beču. S desne strane crkve nalazi se ploča koja govori o profesoru O. Kolesi i osnivanju Ukrajinskog slobodnog sveučilišta u Beču, 1921. godine. Kasnije je Sveučilište preselilo u Prag, a danas se nalazi u Njemačkoj u Munchenu. Tu se nalazi ploča Ukrajinskog akademskog društva "Sič", kojeg su osnovali studenti 1868. godine, zatim ploča o osnivanju Ukrajinskog katoličkog bratstva sv. Barbare iz 1862. godine, te ploča ukrajinskih radnika na radu u Beču, koje nosi naziv "Rodyna" - društvo radnika, činovnika i vojnika koji su predstavljali ukrajinsku koloniju na radu u Beču. Svi su oni redovito dolazili u crkvu. Osim toga tu se nalazi još jedna

veoma interesantna ploča s njemačkim šljemom. Ustvare, to je sjećanje na vojnike – heroje koji su sudjelovali u ratu od 1914. do 1918. godine na strani austrijske carske Armije, borili se i poginuli kao vojnici pješačke pukovnije u borbama s ruskom vojskom u Galiciji. Na ploči su upisana imena mjesta: Strij, Kolomyja, Stanislav, Sambir, Čortkiv. Interesantno je spomenuti da su moći sv. Barbare iz Konstantinopolja prenesene u crkvu sv. Vladimira u Kijevu tako da danas postoji veza između crkve sv. Vladimira u Kijevu i crkve sv. Barbare u Beču. U Kijevu se nedaleko crkve nalazi i Veleposlanstvo Austrije gdje Ukrajinci dobivaju radne vize za rad u Austriji. Prije nego što zatraže radnu vizu i dozvolu za rad i boravište u Austriji, oni se pomole u crkvi sv. Vladimira u Kijevu, gdje se nalaze moći sv. Barbare, a poslije, kad dođu u Beč, dolaze u crkvu sv. Barbare da se zahvale svetiци što je njihova molitva uslišena.

Crkva svete veliko-mučenice Barbare je od 1784. godine postala središnjom župom Grkokatoličke crkve u Austriji. Današnji arhiepiskop Beča je također i arhiepiskop svih katolika bizantskog obreda u koji ulazi i središnja parohija sv. Barbare u Beču. Najveća skupina su Ukrajinci, ali se služi liturgija i za druge manje skupine: Rumunje, Bugare, Make-donce, Slovake, Mađare, a odnedavno i za Melihitske Arape, Sirijce, Livance koji žive u Beču.

Nakon grkokatoličke crkve sv. Barbare posjetili smo bečku prvostolnicu sv. Stjepana (Stephausdom) i razgledali staro središte Beča. Nakon podneva svi smo se okupili u kapucinskoj crkvi Gospe od Anđela u kojoj je križevački vladika Nikola Kekić služio arhijerejsku liturgiju za pokojnu caricu i kraljicu Mariju Tereziju. Na liturgiji su uz vladiku služili svi svećenici koji su s nama bili na hodočašću, a pjevao je i Katedralni zbor iz Križevaca. Po završetku liturgije svi zajedno smo se uputili u carsku grobnicu Habsburgovaca ispod crkve. Ispred monumentalne grobnice Marije Terezije služena je Panahida. Poslije molitvenog spomena i otpjevanje "Vičnoji pamjti" razgledali smo carsku grobnicu u Kapucinskom samostanu u Beču koji je carica Ana osnovala 1617. godine i naredila izgradnju carske grobnice u kojoj je sahranjeno 12 careva i 19 carica-kraljica i mnogo drugih članova Habsburške dinastije. Također je važno spomenuti običaj odvojenog pokopa srca i tijela u skladu s habsburškim, ali i srednjovjekovnom aristokratskom tradicijom: srca preminulih Habsburgovaca pohranjena su u bakarne ili srebrne urne u kapeli Loreto desno od glavnog oltara u bečkoj crkvi sv. Augustina, dok im se balzamirana tijela nalaze u carskoj grobnici u kapucinskoj crkvi.

Slavko Burda

Пам'яті о. Дмитра Стефанюка

Наприкінці жовтня 2017 року в греко-католицькій церкві Христа Царя у Вуковарі за ініціативою членів церковного комітету на чолі з о. Володимиром Магочем, була встановлена і посвячена пам'ятна дошка пароху, декану о. Дмитру Стефанюку. Ця урочиста подія відбулася на храмове свято під час служби Божої, яку служили вуковарський парох, декан Сріємський о. Володимир Магоч, вікар Славонсько-сріємського вікаріату Крижевацької єпархії о. Яким Сімунович (Міклушевці), віцевікар о. Володимир Седлак (Петровці), священники Апостольського егзарха-

ту із Сербії о. Михайло Режак (Шід), о. Дарко Рац (Бачинці), о. Володимир Еделінський (Беркасов).

Дмитро Стефанюк народився 6 листопада 1920 року в селі Просек, у Боснії, в українській родині. Загальну школу закінчив у Хорватіані, а гімназію - в Рієці, де вперше і почав відвідувати богословські студії, які привели його на богословський факультет у місто Загреб.

5 липня 1958 року єпископ др. Гавриїл Букатко в Загребі, у греко-католицькій церкві Св. Кирила і Мефодія висвячує юнака у священника, а вже в 1962 році він призначається парохом новозаснованої парафії у Вуковарі. І відразу о. Дмитро Стефанюк згуртовує і заохочує парафіян міста до спільної праці. Спочатку Служба Божа проходила в неділю і релігійні свята в католицькій каплиці біля замку графа Ельц, пізніше на березі Дунаю було куплено приміщення залишеної реформатської церкви, яку парафіяни на чолі з о. Дмитром Стефанюком відновили і перебудували, враховуючи свої обрядні потреби. Але їх спіткала невдача... У 1965 році після повені, церква частково була зруйнована і не підлягала ремонту. І тоді о. Дмитро Стефанюк разом з парафіянами вирі-

шує будувати нову церкву, для додаткового фінансування якої він відїжджає на деякий час до Канади.

Греко-католицька церква Христа Царя у Вуковарі була збудована і прийняла перших вірників 24 вересня 1972 року. Але під час війни (1991) церква була дуже пошкоджена, майже зруйнована, а сам священник, знесилений фізично і морально, після концтабору в Сербії, відїжджає до Америки. Повертається до Хорватії він у 1998 році і знову із завзяттям починає займатися відновленням церкви. Грошей не вистачало, тому для фінансової підтримки проекту відновлення церкви о. Дмитро Стефанюк вирішує знов поїхати до Америки, але додому, у Хорватію він, на жаль, не повернувся... Помер священник 23 липня 2003 року у Філадельфії, далеко від родини і друзів. Ціле своє життя о. Дмитро Стефанюк присвятив служінню Богу на добробут греко-католицької церкви і її парафіян. Саме завдяки його наполегливості, самопожертвованню, праці, старанням збудована греко-католицька церква у Вуковарі. Пам'ять про священника та його добрі справи назавжди залишиться в серцях парафіян Вуковарської церкви.

Тетяна Рамач

Ispraćaj o. dr. Romana Miza na vječni počinak

Уторак, 13. studenog 2017. godine u Novom Sadu, u 86. godini života preminuo je prečasni o. dr. Roman Miz, a sahranjen je u subotu 18. studenog 2017. godine na groblju u Ruskom Krsturu.

U crkvi svetih apostola Petra i Pavla u Novom Sadu u 10.00 sati za pokojnog o. dr. Romana Miza, služena je služba Božja koju je predvodio egzarh za grkokatolike u Srbiji kir Georgij Džudžar. Zadušnu službu Božju (Parastos) služili su svećenici Apostolskog egzarhata u Srbiji, Križevačke eparhije i Beogradske arhiepiskopije uz nazočnost predstavnika Srpske pravoslavne crkve i protestantskih crkava te velikog broja

grkokatoličkih časnih sestra i vjernika. Na službi Božjoj pjevali su članovi zbora „Harmonija“ crkve sv. Petra i Pavla u Novom Sadu čiji je utemeljitelj i inicijator osnivanja bio pokojni o. dr. Roman Miz i koji je u ovoj crkvi bio župnik punih 45 godina, od 1968. godine pa sve do svog umirovljenja 2013. godine.

Pred početak bogoslužja u crkvi sv. Petra i Pavla u Novom Sadu od 9 sati bilo je izloženo tijelo pokojnika. Njegovi prijatelji, poznanici, suradnici te mnogobrojni vjernici mogli su se oprostiti od pokojnika i izraziti sućut njegovoj supruzi panji matki Ireni (rođ. Melenjuk), kćerki Darki i njezinoj obitelji te obitelji njegova sina o. Igora Miza

iz Njemačke koji nije bio na ispraćaju zbog veoma teške bolesti, a nalazi se u jednoj od bolnica u Munchenu.

Od pokojnika, o. dr. Romana Miza oprostili su se članovi zbora „Harmonija“, vladika kir Georgij Džudžar, o. Vladimir Sedlak u ime vladike i Križevačke eparhije, episkop Reformatorske kršćanske crkve u Novom Sadu, Elimir Botoš, svećenik Slovačke evangelističke crkve, Vladimir Obšust, o. Leopold Rohmes iz Beogradske arhiepiskopije, veleposlanik Ukrajine u Srbiji, Aleksandar Aleksandrović, bivši predsjednik Skupštine Grada Novoga Sada, Zoran Vučević u ime aktualnoga gradonačelnika Miloša Vučevića, Slavko Burda u ime Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske, predsjednik Saveza Rusina i Ukrajinaca Srbije Bogdan Vislavski i novosadski župnik o. Julijan Rac.

O. dr. Roman Miz sahranjen je na groblju u Ruskom Krsturu. Uz nazočnost mnogobrojnih vjernika na vječni počinak ispratilo ga je petnaest svećenika koje je predvodio egzarh kir Georgije Džudžar.

Slavko Burda

U tijeku je obnova crkve Pokrova presvete Bogorodice u Petrovcima

Župa Pokrova presvete Bogorodice u Petrovcima nastala je 1836. godine, a 57 godina kasnije nastala je i sama crkva. Glavni arhitekt zaslužan za

konstrukciju crkve bio je poznati zagrebački arhitekt i član HAZU Janko Holjac. Poznat je po svojim arhitektonskim rješenjima sakralnih i drugih objekata na području grada Zagreba. 1930. godine na crkvi se postavlja toranj koji je sve do prije par mjeseci bio postavljen na crkvu. Posljednja obnova tornja bila je 1974. godine. Za vrijeme Domovinskog rata toranj je bio pogođen granatom te je teško oštećen. Tom prilikom palo je veliko zvono težine 1200 kilograma, razbijeno je više prozora te je oštećen krov. Zbog teških ratnih uvjeta mještani sela samostalno su popravili krov na najosnovniji način.

Nakon Domovinskog rata krov je pretresen, sanirani su zidovi zvonika, obnovljena je fasada te su sanirani zidovi zvonika. 2013. godine započela je sana-

cija vlage u zidovima. U tijeku je temeljita obnova crkve. Započela je obnova još neobnovljene lukovice tornja koja je detaljno sanirana, a u planu je još sanacija fasade župne crkve koju treba vratiti u prvobitni oblik. Financijska sredstva za obnovu tornja prikupljena su od crkvenih donacija iz cijeloga svijeta, ove biskupije i na kraju od samih mještana župe.

U tijeku je pribavljanje građe koja zbog zahtjevnosti konstrukcije mora biti iznimne kvalitete. Prema projektu je predviđeno da oblik i veličina tornja te ornamenti koji se nalaze na tornju moraju odgovarati izvornom stanju iz 1930. godine.

Mještani se nadaju da će u skorijoj budućnosti uz Božji blagoslov i vrijedne ruke radnika vidjeti novoobnovljenu crkvu.

Sunčica Beč

Uspješni nastupi i rad UKPD "Ukrajina" Slavonski Brod

Članovi glazbene i likovne sekcije, te mješoviti pjevački zbor Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina" iz Slavenskog Broda predstavili su se širokom brodskom gledateljstvu sudjelujući u emisiji SB TV "Nedjeljom zajedno", 19. studenoga 2017. O radu i aktivnostima UKPD "Ukrajina" govorili su predsjednik Društva, Vlado Karešin, te voditelj i koreograf folklorne sekcije Ivica Kševi. Gledatelji su mogli uživati slušajući ukrajinsku pjesmu i glazbu. Članovi glazbene sekcije pod vodstvom Josipe Hmilevski svirali su splet ukrajinskih pjesama. Mješoviti pjevački zbor pod vodstvom prof. Sanje Stičinski otpjevao je pjesme "Hej soko-le", "Čom, čom zemle moja", a uz pratnju orkestra zbor je otpjevao i pjesmu "Jihale kozake". Pored pjesme i glazbe u emisiji je prikazano i nekoliko slikarskih radova likovne sekcije. Posebno lijepo ukasili smo vezenim ručnikom, zahvalnicama i

slikama središnji stol u studiju, na kojemu je dominirao korovaj - svečani kruh, kojega su ispekle vrijedne članice Društva Katarina Dumeč i Mira Turković. Zadovoljni smo nastupom, jer smo se predstavili svojim sugrađanima kroz pjesmu i razgovor, te uputili poziv da nam se pridruže radu i najavili tradicionalni "Ukrajinski bal 2018." koji će se održati 20. siječnja 2018.

25. 11. 2017. folklorni ansambl UKPD "Ukrajina" nastupio je na 22. Katarinskom sajmu u Slavenskom Brodu plesovima "Hopak" i "Djevojački ples" na oduševljenje brojnih izlagača i posjetitelja. Katarinski sajam je sajam obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva, koji se održava u sportskoj dvorani "Vijuš". Još davne 1769. godine Slavonski Brod je dobio pravo da organizira četiri velika godišnja sajma. Najveći i najpoznatiji bio je upravo Katarinski sajam na koji je dolazilo mnoštvo obrtnika iz cijele Sla-

vonije i drugih krajeva Hrvatske, a isti je obnovljen 1996. godine. Posjetiteljima sajma se nudi pored pregršt različitih unikatnih i tradicionalnih proizvoda široke potrošnje i bogat kulturno umjetnički program.

2. prosinca folklorni ansambl nastupio je na manifestaciji pod nazivom "Običaji starog kraja" u Pleternici.

Istog dana bilo je veselo i u Radničkom domu. Mališane, članove dječje skupine folklorne sekcije, posjetio je sveti Nikola. Došao je izdaleka i donio poklone. Djeca su pokazala svetom Nikoli što su naučili plesati tijekom godine. Uz pomoć i pripremu članova dramsko-recitatorske sekcije djeca su svetom Nikoli recitala par prigodnih pjesama. Članovi likovne sekcije Društva također su doprinijeli blagdanskom ugođaju izloživši svoje slike nastale u ovoj godini.

Jasna Bek

Glazbeno-književna večer "Ukrajinske romanse uz kavu i kolače" ganula je srca riječke publike

● Sergej Kiseljov i Olga Kaminska

Smatra se kako je umjetnicima potrebno nadahnuće iliti "inspiracija" kako kažu u Hrvatskoj.

Upravo takav val nadahuća za mene je bio Međunarodni televizijski festival pjesme "Dolja" (Sudbina) koji se održao od 25. do 27. listopada u gradu Kijevu, a u sklopu kojeg sam bila pozvana sudjelovati kao član žirija. Ovaj festival održava se već XXVI. put zaredom, a osnovao ga je 1992. godine narodni umjetnik Ukrajine Marjan Gadenko u gradu Černivci (Ukrajina).

Upravo na festivalu "Dolja" veliki broj sadašnjih zvijezda ukrajinske estrade dobio je krila za polet na pjevački Olimp. Danas su to narodni i zasluženi umjetnici Ukrajine, a također i grupe "Pikkardij-ska tercija", "Novi dan", "Ničlava bluz" i mnogi drugi.

Učesnici festivala su predstavnici ukrajinske dijaspeore Rusije, Bjelorusije, Kanade, SAD-a, bivše Jugoslavije, Rumunjske, Poljske, Mađarske, Izraela i Gruzije.

Članovi žirija bili su narodni umjet-

● Branko Škrobonja i Viktor Kaminskyy

nici Ukrajine Nazarij Jaremčuk, Mykola Mozgovoj, Kostjantyn Ognjevoj i drugi. Ranijih godina festival se održavao u gradu Truskavec, Lavovske oblasti. Za svog života istaknuti Dmytro Gnatjuk bio je član žirija zajedno s narodnim umjetnikom Ukrajine Marjanom Gadenkom.

Od 2012. godine festival se održava pod okriljem Dobrotvorne organizacije Predsjedničkog fonda Leonida Kučmy "Ukrajina". Od tog vremena festival se naziva Međunarodni pjesnički festival stvaralačke omladine te studenata "Dolja".

Na festivalu je vladala emocionalna i stvaralačka atmosfera. Učesnici su prihvaćali savjete mentora – članova žirija: Oleksandra Tyščenska, Anatolija Matvijčijka, Olge Makarenko, Oleksandra Hureca, Evhena Kovalenka, i mene-Olge Kaminske.

Na kraju su svi, pobjednici festivala, učesnici i članovi žirija održali završni koncert, kojeg je popratio i snimio Prvi kanal Ukrajinske Televizije.

Prilikom mog povratka u Rijeku upravo je ovaj festival bio emocionalni pokretač za organizaciju, održavanje i moje sudjelovanje kao pjevačice i glazbene redateljice u svojstvu predsjednice kulturno-prosvjetnog društva "Dnjipro-Rijeka" na Glazbeno-književnoj večeri "Ukrajinske romanse uz kavu i kolače", koja se održala 26. listopada 2017. godine u gradu Rijeci.

Program večeri prevele su na hrvatski jezik Marta Martinčić i Karla Dušković, s ciljem da publika koja ne vlada ukrajinskim jezikom, a takvih nije bilo malo, može pratiti program. Djelatnost našeg Društva prepoznatljiva je u kulturnim krugovima riječke inteligencije, koja je zainteresirana za upoznavanje multikulturalnosti grada, a posebno glazbe, pjesama, plesova, likovne umjetnosti i gastronomije Ukrajine. Dvorana na Kozali, Volčičevom trgu 2, bila je u potpunosti ispunjena zainteresiranim gledateljima. Ovaj prostor postao je stalnim mjestom susreta članova društva i njihovih kulturnih manifestacija.

Manifestaciju je uvećao uvodni govor Branka Škrobonje koji je govorio u ime župana PGŽ Zlatka Komadine, ispunjen zahvalama zbog aktivnog djelovanja Društva. Publiku je pozdravio i Viktor Filima kao predstavnik Ukrajinske manjine Grada Zagreba koji uvijek podržava UKPD "Dnjipro" - Rijeka kako u financijskom tako i u organizacijskom smislu. Upravo zahvaljujući Viktoru Filimi UKPD "Dnjipro" - Rijeka ima priliku predstavljati kulturu Ukrajine na događanjima u Zagrebu i u Veleposlanstvu Ukrajine u Hrvatskoj.

Uvodnu riječ prilikom otvaranja koncerta održao je i predstavnik Ukrajinske manjine PGŽ Viktor Kaminskyy, koji je u isto vrijeme i vodio koncert kao vodič kroz povijest i razvoj ukrajinskih romanse.

Solistica Riječke opere, narodna umjetnica Ukrajine Olga Kaminska i solist Riječke opere, pobjednik međunarodnih natječaja Sergij Kiseljov izvrsno su otpjevali romanse.

Na koncertu su, osim klasičnih ukrajinskih romansi bile izvedene i romanse ukrajinskog pjevača i kompozitora, narodnog umjetnika Ukrajine Marjana Hadenka, koji nam je darovao matrice svojih pjesama jer podržava glavni cilj djelatnosti našeg Društva - širenje ukrajinske glazbe u svijetu.

Predstavljamo Vam djelomični spisak izvedenih romanse: "Oj u vyšnevomu sadočku", "Oj ty divčyno z horiha zernja",

● Sudionici i gledatelji

“Letila zozulja”, “Čornobryvci”, “Čeremšyna” itd.

Posebnu pozornost publike plijenile su izvedbe djela Marjana Hadenka – “Zaljubljeni romans”, “Posmihnyj”, “Dva svity”. Publika je toпло prihvatila ove suvremene romanse i molila je izvedbu na bis. Pritom, nisam mogla odbiti, a da ne ispunim na bis akapelnu pjesmu “Vivci moji vivci”.

Koncert romanse koji je sat vremena grijao, iscjeljivao, dizao do neba duše publike završen je zahvalama i povcima nazočnih u sali “Hvala lijepa!!!”.

Slatkim završetkom večeri bilo je uži-

vanje ukrajinskih kolača. Svoje slatke proizvode prezentirala je Svitlana Fedorova-Kukor iz Zagreba. Zlatnim rukama prekrasna majstorica Svitlana pripremila je medenjake i prigodne kolačiće blagdana Božića i nadolazeće 2018. godine, psa po kineskom kalendaru. Kolača je bilo u izobilju pa su mnogi ponijeli kući kao suvenire sa zajedničkog druženja kako bi ih podijelili svojim ukućanima i poznanicima.

A mi, članovi UKPD “Dnjipro” – Rijeku zadovoljni smo svojim djelovanjem, čiji je glavni cilj ispričati priču o Ukrajini i njejoj kulturi što većem broju ljudi.

Odgovarajući na pitanja kada će se održati sljedeći koncert, imala sam priliku pozvati na sada već međunarodno vokalno natjecanje “Ukrajinska solo pjevanja u Rijeci”, budući da očekujemo vokaliste iz Ukrajine, Bosne, Rumunjske, Slovenije, a također i na III. ukrajinski festival pjesme, glazbe, plesa i likovne umjetnosti, koji će se održati 20. i 21. lipnja 2018. godine u gradu Rijeci.

Iskreno upućujemo poziv i svim poštovanim čitateljima “Vjesnika”.

Olga Kaminska

S ukrajinskog jezika prevela Ivana Mrak

Gostovanje Ukrajinaca iz Šumeća u Švicarskoj

Jedan od brojnih nastupa Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva “Andrij Pelih” iz Šumeća ostat će članovima u sjećanju zauvijek. To nije bio samo nastup nego nezaboravno putovanje, zanimljivo druženje, iskustvo i nova poznanstva. Po prvi put članovi ukrajinske udruge iz Šumeća predstavili su ukrajinsku kulturu u Švicarskoj. Na poziv Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva “Silvije Strahimir Kranjčević” iz Züricha, pod vodstvom predsjednika Udruge Darka Karamazana, Šumećani su se uputili na daleko putovanje. Godine 2016. članovi “Silvije Strahimir

Kranjčević” nastupali su u Šumeću predstavljajući hrvatsku kulturu koju njeguju u Švicarskoj.

Navečer 8. prosinca 2017. godine Šumećani su krenuli zrakoplovom iz Klise, zračne luke Osijek i stigli u kasnim večernjim satima u Basel. U zračnoj luci dočekao ih je predsjednik KUD-a Stjepan Drozdek i koreograf KUD-a. U njihovoj pratnji zaputili su do hostela gdje su imali smještaj. Ujutro, nakon doručka slijedilo je razgledavanje prirodnih ljepota grada (jezero, slapovi Rajne). Poslije razgledavanja prirodnih ljepota Švicarske slijedila je priprema za nastup. Nave-

čer 9. prosinca održano je veliko slavlje “Plava noć” sportske momčadi NK Dinamo Schaffhausen. Ukrajinci su predstavili ukrajinsku kulturu s dva narodna plesa: “Hopak” i “Polka”. Osim Šumećana nastupili su i članovi KUD-a “Silvije Strahimir Kranjčević”, koji su predstavili hrvatski folklor. Nakon uspješnog nastupa, svi su se zabavili uz grupu “Mystic” iz Hrvatske. U nedjelju 10. prosinca, uz pomoć gospodina Markusa posjetili su hrvatsku rimokatoličku crkvu u Zurichu i nazočili svetom misi. Poslije mise otpjevali su ukrajinsku pjesmu “Molitva za Ukrajinu”. Članovi KUD-a “S. S. Kranjčević” pripremili su ručak sa hrvatskim i švicarskim specijalitetima. Poslije zajedničkog druženja svi zajedno uputili su se u razgledavanje grada.

11. prosinca Šumećani su posjetili prelijepi grad Luzern gdje su razgledavali spomenike kulture i znamenitosti toga grada.

Tri dana je bilo jako malo da bi stigli više upoznati novu prekrasnu zemlju, gdje su se sklopila brojna nova poznanstva. Članovi UKPD-a “Andrij Pelih” se nadaju da im ovo nije posljednji put da idu u tu prelijepu državu.

Petar Varošćić

Uspješan nastup UKPD "Taras Ševčenko" na 11. večeri nacionalnih manjina u Bjelovaru

I ove je godine, Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Taras Ševčenko" iz Kaniže imalo čast predstaviti se na Večeri nacionalnih manjina u Bjelovaru. 11. večer nacionalnih manjina u organizaciji društva Češka Obec Bjelovar, održana je 25. studenog u školskoj sportskoj dvorani u Bjelovaru. Ova multikulturna i multietnična manifestacija 11 godina ujedinjuje brojne nacionalne manjine koje žive i djeluju u Republici Hrvatskoj.

Tako su ove godine nastupale: češka, poljska, romska, slovačka, slovenska, mađarska, srpska, ukrajinska i njemačka nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj te gosti iz Bosne i Hercegovine. Cilj ovog posebnog događaja je njegovanje različitih kultura, tradicije, običaja i plesa te poticanje na međusobno uvažavanje i zajedništvo u različitosti. Kao i svake godine, svaka manjina predstavila je svoju bogatu kulturnu baštinu i gastronomiju

prezentacijom kulturnih radova i gastronomskih specijaliteta. Nakon uživanja u ovim posebnostima svake nacionalne manjine, uslijedio je kulturno-umjetnički program bogat raznovrsnim plesovima i pjesmama. Ove godine, UKPD "Taras Ševčenko" predstavio se s plesovima Vezilje i Povzunec. Kao i inače, mnogobrojna publika bila je oduševljena izvedbom tradicionalnih ukrajinskih plesova.

Lidija Has

Сплітські новини

● Результат віночко плетіння

На самісінькому початочку було попереджено учасників, що ніхто з готовим, викінченим результатом домів "не почимчикує", бо ж вишивання - це процес тривалий, справа довгих днів чи, точніше, вечорів...

Метою було поділитись іще одним активним способом відпочинку, задоволення, тихої радості і просто краси...

Хоч попередньо зголосилося людей дуже багато (що нас аж страх почав брати), та прийшло саме стільки, аби заповнити всі робочі столи... Тому - задля розуміння місцевих молодичь - пояснювати довелося практично хороватською... Хоч це, звісно, не завадило заспівати українську пісню...

Навіщо прадавні вишивали?

Перше рукодільне людське мистецтво було символічним. Символом життя перших рільників, осілих культур було зерно - ромб...

Завданням людини є зберегти от-

● Навчання петриківського малювання

римане життя. В зображенні - це замкнута лінія, що обгороджує зерна, ромб, як стіни будинку, земляний вал довкола поселення... одвірки довкола дверей... віконниці довкола вікон - захист від зовнішнього... прописувались знаками - рунами, символами сили, здоров'я, достатку, перемоги добра над злом.

Люди енергетично захищали голову - вишиваним комірцем довкола шиї... Руки - вишиваними знаками на манжетах рукавів, довкола ramen чи й повністю заповненими рукавами, як

Четвергового дня, останнього в місяці "падолисті", зібрались сплітські українці... Задум був, так би мовити, звичайних вечорниць: поспілкуватися, випити кави, заспівати, ну і щоб не сидіти даремно - повишивати!..

Оскільки мало хто в житті бавився таким, виявляється, хитромудрим ділом, то й вирішили організувати "урок" для початківців... Простір для тимчасового користування люб'язно погодився надати "Клуб молоді Спліт" ("Klub mladih Split")...

● Урок лялькарства - лялька-мотанка

це збереглося на жіночих українських сорочках... Серце та подих у грудях захищали візерунками - широкими чи вузькими спереду сорочки... Ноги беріг вишиваний поділ льолі - кошулі...

Кажуть, прадавні з метою захисту писали знаки глиною на тілі взорами, що збереглися до нашого часу на трипільських посудинах шеститисячолітньої давності... Аналогічно, як і їхні глиняні жіночі статуетки-богині, що позначали місячні та річні цикли, слідкуючи за ходом зірок, зокрема су-

● Задоволені першою вишивкою

зір'я Оріона... Глина з тіл стиралась, тому візерунки переносили на одяг, що в трансформованому вигляді передали нам наші батьки... Ці символи, про значення яких можемо лишень здогадуватись (забута абетка, яку сучасна людина не в змозі прочитати...), наносили на предмети, якими оточувала себе людина: глиняний посуд, що в землі зберігся незмінним; різьблене дерево - струхлявіло, зігнило; глиняні мазанки - житло - змила вода... залишилися ще знаки на писанках - від Великодня до Великодня...

Чи зуміємо ми передати нашим дітям той залишок, що перейняли від своїх батьків?

А загалом кінець 2017 року виявився у Спліті активним. Окрім вишивання, плели вінки, знайомились із лялькарством та петриківським малюванням... А ще плануємо невеличку лялькову виставу на Миколая та підсумкову виставку до кінця року, а наступного - розпочинати і нові проекти для взаємного збагачення.

Юрій Голодович

Свято св. Миколая в греко-католицькій церкві в Осієку

Після Служби Божої, в греко-католицькій церкві Христа Царя в Осієку було урочисто і весело. Дунали пісні, молитви та вірші присвячені Чудотворцю святому Миколаю. Марія Жагар виконала на скрипці українську пісню про Миколая, а потім і сама заспівала під акомпанемент чарівних звуків скрипки, на якій грав її тато Андрій. До співу долучився і брат Петрик. Інші діти разом з монахинями підготували сценарій та своїм виступом розвеселили дорослих. Потім діти закликали найвизначнішого Святого християнської церкви, який є символом добра і милосердя. І він з'явився з повною торбою подарунків, які щиро поділив дітям.

День святого Миколая в Осієку кожного року відзначається для дітей в церкві, адже це одне з особливих бажаних дитячих свят, яке приносить дітям казковий настрій і всілякі приємні несподіванки. Дорослі також радіють цьому святу, дивлячись на дітей. І здається, що святий Миколай живе у серці кожного.

Олеся Мартинюк

Bladan svetog Nikole u Kaniži

Mali ukrajinski plesači nagrađeni su za svoj rad u okrilju Udruge

I ove se godine neumorni sveti Nikola, koristeći suvremene oblike prijevoza, doveo do Kaniže. Njegov je cilj bio jasan: darivati vrijedne članove plesnih skupina Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Taras Ševčenko" iz Kaniže koji su tijekom cijele godine neumorno uvježbavali ukrajinske narodne plesove i promovirali ukrajinsku kulturu diljem Hrvatske. Sveti Nikola je posjetio djecu 5. prosinca za vrijeme probe u prostoriji Društvenog doma u Kaniži. Oduševljenje brojne djece nije mogla umanjiti ni

pojava strašnog Krampusa koji se silno trudio preplašiti ih. Djeca su svetom Nikoli pokazala nove plesove koje neumorno uvježbavaju i otpjevala mu nekoliko pjesama posvećenih baš njemu. Oduševljen ovom izvedbom i trudom malih plesača, sveti Nikola je otvorio svoju ogromnu vreću i darivao svako dijete. Poželio je djeci ugodan ostatak ove godine i puno radosti, veselja i dobrih ocjena u sljedećoj. Djeca su radosno primila poklone, zaželjela mu ugodan put te sretan Božić i Novu godinu.

Nagrađeni su i školarci koji pohađaju nastavu Ukrajinskoga jezika u školi

Učenici koji pohađaju nastavu Ukrajinskog jezika i kulture u školi, sudjeluju u svim školskim projektima i priredbama. Tako su i za blagdan Svetog Nikole, 6. prosinca 2017. godine, mali Ukrajinci sudjelovali u školskoj priredbi posvećenoj ovom svecu.

Učenici su otpjevali na ukrajinskom jeziku pjesmu o svetom Nikoli koja se zove "Čarobna noć". Za vrijedan rad tijekom cijele godine i lijepo ponašanje na nastavi, učenici su nagrađeni darovima. Sretna, djeca nastavljaju s radom i pripremom za tradicionalni Božićni koncert u Kaniži koji će organizirati Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Taras Ševčenko" - Kaniža. U okri-

lju Udruge mališani zajedno sa starijim prijateljima i odraslima uče nove ukrajinske narodne koreografije i dramske

božićne izvedbe dok u školi izučavaju ukrajinske božićne pjesme i recitacije.

Lidija Has

Za najmlađe članove KPD Ukrajinaca "Karpati" Lipovljani organiziran blagdan svetog Nikole

Sveti Nikola nije ni ove godine zaboravio na članove plesne skupine - djecu koja plešu ukrajinske plesove i izučavaju Ukrajinski jezik pri OŠ Josipa Kozarca u Lipovljanima. Sveti Nikola je stigao u sjedište "Karpata" 11. prosinca te darovao djecu. U kratkom programu povodom dolaska sv. Nikole, prvo su nastupile djevojčice koje izučavaju Ukrajinski jezik pri OŠ Josipa Kozarca u Lipovljanima te svojim recitacijama dozivale svetog Nikolu da im donese darove. Spomenimo da su prošlog tjedna u sklopu provođenja programa "Zajedno u različitosti" ove djevojčice pokazale zavidno znanje u poznavanju ukrajinskoga jezika te za svoju prezentaciju bile pohvaljene od strane međunarodnog nastavnčkog kadra i djece iz osnovnih škola Rumunjske, Poljske i Bugarske.

Plesna skupina je potom otplesala ukrajinski narodni ples "Kozáčok" koji je već na više mjesta diljem RH prezentirala i postizala zapažene pohvale. Za dobru izvedbu ovoga plesa, na sjednici Predsjedništva UZ RH održane u Slavanskom Brodu prošloga mjeseca, ova plesna skupina je određena da nastupi 2018. godine i predstavlja ukrajinsku kulturu na najvećoj priredbi nacionalnih manjina u RH, na "Lipovljanskim susretima".

Nakon otplesanog plesa, sva prisutna djeca su svojim pozivima uspjela pozvati svetog Nikolu, koji je došao i sve ih darovao prigodnim poklonima i kalendarima za 2018. godinu sa njho-

vom zajedničkom slikom. Na taj način im je i on zahvalio za velike rezultate koje su postigli u protekloj godini.

Usljedilo je zajedničko slikanje sa svetim Nikolom, a potom i mala zakuska. Za dobar i kvalitetan rad u prošloj godini, darove svetog Nikole dobili su: Petar Šelem, Teodor Fuljatić, Iva Jurić, Ana Jurić, Luka Repinc, Oliver Rosi, Lena Repinc, Nikolina Letvenčuk, Lucija Letvenčuk, Helena Badalić, Petra Turas, Josip Ksenić, Matija Ksenić, Lara Jupek, Leona Jupek, Ana Jupek, Sara Dorić, Marko Lovrić, Luka Lovrić, Neo Krpan i Andrej Biber.

Ivan Semenjuk

Sveti Nikola u Slavonskom Brodu

● Mihajlo Čučman

● Med za vjernike

U nedjelju 3. prosinca 2017. godine u Grkokatoličkoj župi Uzvišenja Svetog Križa u Slavonskom Brodu dogodio se pomalo neobičan događaj. U povodu blagdana Svetog Nikole župljanin ove župe, gospodin Mihajlo Čučman darivao je sve vjernike koji su bili te nedjelje u crkvi na svetoj misi neobičnim poklonom - prirodnim medom. Svatko je dobio

jednu ili više staklenki prirodnog meda od bagrema ili livadnih trava koje proizvode pčele gospodina Mihajla. U svom pčelinjaku ima oko 50 košnica koje svakodnevno brižljivo pregledava, čisti i prati u kakvom su općem stanju i jednom godišnje vrca med kao nagradu za godišnju brigu za svoje pčele i košnice. Mihajlo Čučman je rođen 1940. godine u Kaniži. Ljubav prema pčelama

naslijedio je od svoga djeda Aleksandra (Alekse) i ujaka Mihajla (Mije) Tančina. Pčelarenjem se bavi preko 50 godina, na početku amaterski i iz hobija a zadnjih godina veoma ozbiljno i stručno. Član je Udruge pčelara "Zrinski" iz Slavanskog Broda od njenog osnivanja, dobitnik je mnogih nagrada i priznanja za kvalitetu meda te za svoju aktivnost u udruzi.

Župljani i svećenik, o. Aleksandar Hmilj su ugodno iznenađeni i zahvalni gospodinu Mihajlu na darovanom medu jer će dobro doći u ovim nadolazećim zimskim danima a njegov čin je hvale vrijedan.

Na kraju treba ukratko podsjetiti da je sveti Nikola biskup, jedan od najpopularnijih i najčasnijih svetaca među kršćanima, naročito Ukajincima, a poznat je po svojoj skromnosti, dobroti i ljubavi prema djeci i potrebitima. U predbožićno vrijeme s posebnom ga ljubavlju i radoznošću očekuju djeca. Svoju veliku popularnost sveti Nikola može zahvaliti legendama koje su ga učinile poznatim. Spomendan mu je 6. prosinca pa je i ovaj događaj upriličen upravo na slavu svetog Nikole.

Nikola Zaštržni

Predstavljamo ukrajinsku književnost prevedenu na hrvatski jezik

ZLATNI PAUČIĆ (božićna priča)

Ovu je priču volio pričati moj djed na Badnjak...

Ni sada ni nekada živjela je u našem gradiću jedna obitelj: tata, mama i troje djece – Tarasyk, Nastunja i Iljčyk. U njihovu toplom obiteljskom domu uvijek je bilo mnogo radosti i smijeha.

Kakve samo igre nisu smišljali: igrali su se i „princeze“, i „par-nepar“, i „kol’ko-kol’ko“, i, naravno, „pokvarenog telefona“. A za blagdane njihov je tata unajmljivao kočiju sa zlatnogrivim konjem, pa bi svi zajedno pošli izvan grada u šumu...

Ali jednoga se dana sve promijenilo: njihovu zemlju napao je neprijatelj sa sjevera. Strašna nesreća, crna poput noći, nadvila se nad sve ljude. Nije zaobišla ni ovu obitelj: tata je otišao braniti rodnu zemlju, a mama i troje djece ostali su sami.

Bila je to strašna zima s velikim snjegovima. I prvi put u njihovu domu nije se čulo dječje cvrkutanje... Zar se može veseliti kad se nema što jesti?

Prvi put sveti Nikola ništa im nije donio, a cijele su godine bili poslušni...

Možda će nam Nikola poslati darove tek za Božić? – tužno se zamislila malena Nastunja.

I, eto, Badnja je večer. Kako bi barem malo razveselio obitelj, Tarasyk je u samu zoru otišao u šumu i doveo jelku na saonicama. Jelka je bila jako lijepa, ali nije bilo ničega čime bi ju ukrali...

Nekoliko dana ranije, Iljčyk i Nastunja kradom su otišli na tržnicu i zamijenili trideset i tri svoja božićna ukrasa za trideset i tri krumpira.

Istina, nekada su, osim božićnim ukrasima, jelku kitili i orasima i jabukama, omotanima u zlatnu foliju, a k tome i slatkim zvjezdicama i

mjesecima, ispečenima od ukusna tijesta. Međutim, danas je jelka stajala bez ijednog ukrasa.

Kada se spustila večer, majka je prostrla na stol bijeli stolnjak i svi su zajedno sjeli za stol. Oh, kako je bio tužan taj Badnjak! Zamislite samo: na božićnome stolu, osim četiri krumpira i čaja, nije bilo više ničega. U kutu sobe šćućurila se sirota neokićena jelka, a za stolom nije bilo tate. Tko zna je li bio i živ... Sjetivši se tate, djeca su se još više rastužila...

Ali mama reče:

– Ne tugujte, moji ljubljani. Sjećate li se tatina dara za prošli Božić? – i počela je vaditi iz škrinje odjeću za Anđela, masku Koze te sjajne šarene vrpce.

Tarasyk se preobukao u Kozu, Iljčyk u Anđela, a Nastunja je vrpčama ukrala svoju glavicu.

– Kako ste mi samo lijepi! – oduševljeno je pljesnula dlanovima majčica. – Šteta što vas tata ne može vidjeti... Slušajte, a zašto ne bismo zapjevali njegovu najdražu božićnu pjesmu? – I zapjevaše „Dobra večer tebi, moj gospodaru!“. Mama nato reče:

– Tako ste se trudili da je ova božićna pjesma sigurno doprla do našega tatice. Ugrijat će ga malo za ovih hladnih snjegova...

– A sada je, mislim, pravo vrijeme da ispričamo našem Iljčyku kako se nekada davno, u večeri poput ove, u malenoj, pastirskoj štalici rodio jedan dječčacić...

I majka otpoče priču o tom neobičnom dječčaciću, o anđelima koji su navijestili Njegovu rođenje i o pastirima koji su Mu donijeli svoje darove.

– A zvao se taj dječčacić...

– Gledajte, gledajte! – iznenada je viknuo maleni Iljčyk i pokazao na jelku.

Svi su u čudu okrenuli svoje glave.

– Kakvo čudo! – pljesnuli su rukama.

– Tko je to tako čudesno ukrao našu jelku?!

A uistinu je bilo čemu čuditi se: jelka je odozgo do dolje stajala odjevena u tanko zlačano plektivo i poput princeze iz bajke obasjavala je cijelu sobu. A na samom vrhu kao da je sjajila zvjezdica.

– Pogledajte! Pa to je maleni zlatni paučić! – viknula je Nastunja. – To je on ukrao našu jelku!

Djeca su otrčala od stola, uhvatila se za ruke i počela plesati oko jelke. Poskakivala su i pjevala:

„Paučić, paučić, čarobnjačić zlatni!

Spleo je jelci haljinu od nebeskih niti!

Paučić, paučić, čarobnjačić zlatni!“...

Izenada netko pokuca na vrata. Svi su se prestali veseliti, zamijevši od straha: „Tko bi to mogao biti?“.

Mama je otvorila vrata i skoro pala u nesvijest: na pragu je stajao... njihov tata! Bio je izmoren, mršav, ali oči su mu sjale tihom radošću.

– Rat je završio. Pobjedili smo neprijatelja! – rekao je i počeo vaditi iz naprtnjače i džepova ukusne božićne poslastice.

Svi su mu se bacili u naručje, zagrlili ga, i ne mogu vam opisati koliko je radosti, riječi sreće i veselih božićnih pjesama bilo te božićne večeri! Svi su se smijali, uzvikivali, plesali, grlili se, pokazivali tati jelku, pa se opet smijali i pjevali božićne pjesme...

A na samome vrhu jelke sjedio je tiho presretan zlatni paučić i potajno im namigivao čas desnim, čas lijevim okom. Baš ovako: mig-mig, mig-mig, mig-mig...

Autor bajke: suvremeni ukrajinski pisac Ivan Malkovyč
S ukrajinskoga jezika na hrvatski preveo Davor Lagudza

